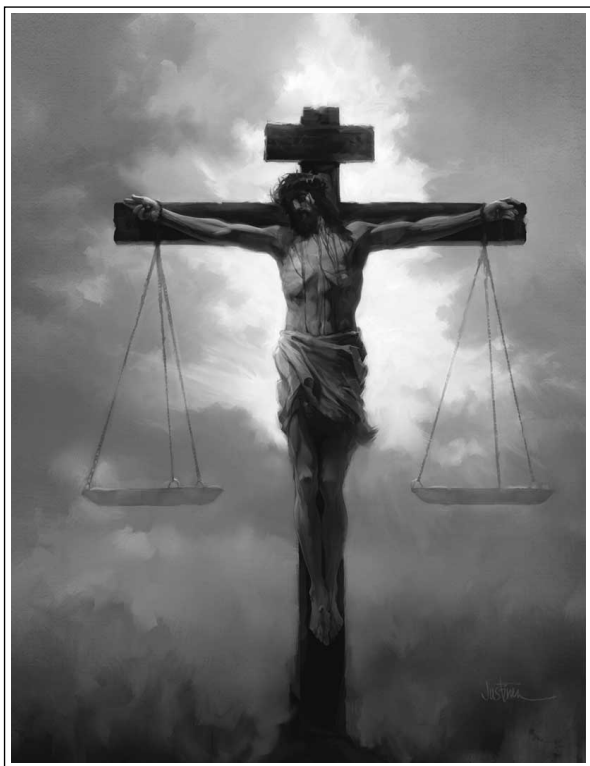

Božja ljubav i pravednost

John C. Peckam

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje
Siječanj, veljača i ožujak 2025.

Sadržaj

1. Bog ljubi dragovoljno
2. Zavjetna ljubav
3. Ugoditi Bogu
4. Suosjećajni Bog
5. Gnjev božanske ljubavi
6. Božja ljubav prema pravdi
7. Problem zla
8. Slobodna volja, ljubav i Božja providnost
9. Sukob u svemiru
10. Pravila djelovanja
11. Što sam još mogao učiniti?
12. Ljubav i pravda — dvije najveće zapovijedi
13. Ljubav je ispunjenje Zakona

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 1/2025.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjure Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • *Odgovorni urednik:* Neven Klačmer • *Urednik:* Mario Šijan
• *Prijevod:* Mirjana Kalinić • *Lektura:* Marijan Malašić •
Korektura: Ljiljana Đidara • *Tiskano u uredu nakladnika*

Bog ljubi dragovoljno

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Hošea 14,4.

Središte proučavanja: Ivan 17,24; Matej 22,1-14; Ivan 10,17.18.

Uvod: Bog voli sve ljude više nego što možemo i zamisliti. Njegova ljubav je krajnje velikodušna i puna milosti jer On dragovoljno pokazuje svoju požrtvovnu ljubav, čak i kada su ljudi nevjerni.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Božja ljubav nije uvjetovana nužnošću: Njegova ljubav bitna je za naše razumijevanje Njegovog odnosa prema čovječanstvu. Božanska ljubav izraz je spontane i obilne Božje milosti. Njegova ljubav nije izazvana našim činjenjem niti bilo kakvim ljudskim zaslugama. Bog pokazuje svoju ljubav bez ikakvog očekivanja da će imati neku korist od nje. On ljubi svakog čovjeka i to čini slobodno, kao u slučaju Hošee, Izraela i nas.

2. Božju ljubav ne treba mjeriti: Božja ljubav nije uzročna. Bog je dragovoljno dao sebe za nas i Njegova trajna i nepokolebljiva ljubav još potpunije otkriva Njegovu milost. Njegova ljubav nadilazi sva očekivanja jer On pokazuje milost i suosjećanje čak i prema najnezaslužnijima.

3. Božju ljubav možemo odbaciti: Bog nam nudi najpotpunije otkrivenje svoje ljubavi, ali ne određuje unaprijed ljudsku reakciju. Njegova ljubav nije dominantna ili prisilna, već nam nudi slobodu da je prihvatimo ili odbijemo.

Primjena: Božja ljubav nadilazi sva ljudska očekivanja jer On pokazuje milosrđe, milost i suosjećanje čak i najnezaslužnijima. Kako ovakva slika Božje ljubavi mijenja naš stav prema onima u našoj okolini koji nisu učinili ništa da zasluže naše suosjećanje?

DRUGI DIO: Komentar

1. Božja ljubav nije uvjetovana nužnošću.

Sloboda je ključna karakteristika Božje ljubavi. Njegova ljubav nije uzrokovana nečim drugim. U odnosu uzroka i posljedice, posljedica je nužan ishod uzroka. Međutim, umjesto da bude uvjetovana uzročno-posljedičnom logikom nužnosti, Božja ljubav je potpuno dragovoljna.

Ovo se lijepo vidi u iskustvu Hošee i njegove nevjerne žene. Iz njihovog primjera, kao što ćemo vidjeti, proizlazi da pojam Božje ljubavi ne podrazumijeva nužnost uzvraćanja i nije uvjetovana.

Hošea i sloboda Božje ljubavi: Hošea 14,4 povezuje Božje obećano iscjeljenje Izraela od njegove nevjernosti s Njegovim obećanjem da će ljubiti svoj narod. Ovim obećanjem ponavlja se milosrdna obnova Božjeg otpadničkog naroda, pretkazana u Hošei 2,14-23, kao što je ilustrirano u Hošeinom osobnom milosrdnom odnosu prema njegovoj nevjernoj ženi (Hošea 3,1-5). Usporedba s Hošeinim životnim iskustvom pokazuje da je Božja ljubav krajnje velikodušna. “Ovo je ljubav koja neće biti ničim zaslužena — što bi Izrael mogao ponuditi Jahvi kao prihvatljivu ponudu? Umjesto toga, hebrejski izraz *nedabaš*, koji naglašava da će Bog ljubiti Izrael *bezuwjetno*, naglašava pojam ‘dobrovoljnog prinosa’ ili ‘prinosa iz velikodušnosti’.” (Douglas Stuart, “*Hošea—Jona*“, *Word Biblical Commentary*, Dallas: Word, Incorporated, 1987., knjiga 31, str. 215) Dakle, Božja ljubav nije bila potaknuta nikakvim djelom koje je učinio Izrael. Točnije, to je izraz Njegove slobode izbora i stoga je potpuno dragovoljna. Jezik božanskog iscjeljenja u Hošei 14,4 (vidi i Hošea 5,13; 6,1; 7,1; 11,3) naglašava dragovoljnu narav Božje ljubavi, jer Izrael svojom snagom ne može postati vjeran. Dragovoljna narav ove ljubavi pokazuje da su oni koje Bog ljubi nedostojni Njegove ljubavi.

Božja ljubav i stvaranje: Misao da ljubav zahtijeva odnos s nekim drugim podrazumijeva da je Bog morao stvoriti razna bića kako bi bio Bog pun ljubavi. Drugim riječima, stvaranje bi bilo nužno za Božju ljubav. Međutim, Sveto pismo ne podržava ovu misao i ono naglašava Božju slobodu i autonomiju. Njemu ne treba ništa od Njegovih stvorenja (Djela 17,25). Štoviše, božanska ljubav postojala je vječno prije stvaranja svemira, što je Isus naglasio kada je rekao da Ga je Otac ljubio “prije postanka svijeta” (Ivan 17,24). Stvaranje svijeta, dakle, nije bilo nužno za postojanje Božje ljubavi. Umjesto toga, stvaranje je bilo božanska dragovoljna aktivnost koja je proistekla iz Njegove vječne sveprisutne ljubavi.

Božja ljubav slobodno daje: Isusova smrt na križu, kao žrtva za nas, bila je dragovoljni prinos ljubavi. On nije bio samo žrtva nasilnog pogubljenja. Sam Isus naglašava: “Ja dajem svoj život. ... Nitko mi ga ne može oduzeti, nego ga ja sam od sebe dajem.” (Ivan 10,17,18) I Pavao objašnjava da nam je Krist “iskazao ljubav i samoga sebe za mene predao” (Galaćanima 2,20). Dakle, Isusovo raspeće nije bilo nužnost, uokvirena zlim postupcima Njegovih krvnika, nego je On, naprotiv, dragovoljno dao sebe kao nevjerojatno očitovanje slobode izbora božanske ljubavi.

2. Božju ljubav ne treba mjeriti.

Misao da Božja ljubav ne slijedi logiku uzroka i posljedice znači da se ne može izračunati i da stoga ne dovodi do pretpostavljenog razumnog očekivanja. Ovu misao ilustriraju dva primjera posredovanja pred Bogom u Petoknjižju.

Prvi primjer je Abrahamovo posredovanje (Postanak 18,23-33) u kontekstu božanskog suda objavljenog protiv Sodome i Gomore (Postanak 18,20). Abraham se u početku poziva na Božju pravdu i pita bi li On doista uništio grad kada bi u njemu bilo pedeset pravednika (Postanak 18,24.25). Abrahamu je pedeset vjerojatno zvučalo kao razuman broj u njegovom pozivanju na božansku pravdu. Međutim, pošto se ovaj broj postupno smanjuje u upornom nastavku Abrahamovog zagovaranja, s pedeset na četrdeset pet (Postanak 18,28), s četrdeset pet na četrdeset (Postanak 18,29), s četrdeset na trideset (Postanak 18,30), s trideset na dvadeset (Postanak 18,31) i s dvadeset na deset (Postanak 18,32), on se više ne poziva na božansku pravdu, nego na Božju milost (Postanak 18,27.30.32). Čini se da bi pedeset bilo pravedno, ali deset je daleko iznad poštenog očekivanja. Ako početak zagovaranja daje dojam da je Abraham pokušavao uvjeriti Boga da bude pravedan, a zatim i milostiv, napredovanje dijaloga otkriva da takva namjera ne postoji. Umjesto toga, proces posredovanja otkriva da je Božja milost veća nego što bi se razumno moglo očekivati ili izračunati.

Drugi slučaj posredovanja je Mojsijevo zalaganje za Izraelce na Sinaju. Naravno, prvi je dojam da je pokušavao nagovoriti Boga da bude milostiv prema njima (Izlazak 32,11-14.31-33). Ali nije bilo tako. Vrhunac razgovora između Mojsija i Boga bio je otkrivenje božanske slave, koja je izvanredno očitovanje Božje ljubavi (Izlazak 34,6.7). Osim potvrde Božje slobode izbora da bude milostiv prema onima koji ne zaslužuju Njegovu ljubav (Izlazak 33,19), asimetrična usporedba između "iskazuje milost tisućama" i "kažnjava opačinu ... do trećega i četvrtog koljena" (Izlazak 34,7), pokazuje da se Božja ljubav ne može izmjeriti, čime se posebno ističe sloboda izbora.

3. Božju ljubav možemo odbaciti.

Dragovoljna odluka Boga da pokazuje ljubav također znači da ona ne predodređuje odgovor čovječanstva na pokazanu ljubav. Još jednom, Božja ljubav je u biti dragovoljna i ne uključuje logiku uzroka i posljedice. Dok je plakao nad Jeruzalemom, Isus je tužno otkrio neispunjenu želju u vezi sa spasenjem Njegove djece. On naglašava: "Koliko puta htjedoh skupiti tvoju djecu kao što kvočka skuplja svoje piliće pod krila, ali vi ne htjedoste!" (Matej 23,37) Grčki glagol *telo* dvaput je upo-

trijebljen u ovom odlomku, ali na različite načine. U prvom slučaju oslikava Kristovu želju prema onima koje je On želio spasiti, dok drugi slučaj ukazuje na to da oni nisu dijelili istu želju. Dakle, ono što nudi božanska ljubav ne zahtijeva obvezno uzvraćanje ljubavi od strane onih koji je primaju. Nažalost, pošto ova ljubavna želja nije uzvraćena, ona se ne može ispuniti.

Još jedan biblijski primjer otpora božanskoj ljubavi nalazi se u usporedbi o svadbenoj gozbi na koju su mnogi pozvani, ali su odbili poziv (Matej 22,3). Zatim se poziv proširuje na druge, koji dolaze na svadbu (Matej 22,9.10). Međutim, čak i među onima koji su došli postoji neko tko "ne bijaše obučen u svadbeno ruho" (Matej 22,11). Zaključak je usporedbe da "su mnogi zvani, ipak ih je malo izbranih" (Matej 22,14). U ovoj usporedbi o "kraljevstvu nebeskom" (Matej 22,2), izraz koji se odnosi na izabrane ne znači božanski izbor (predestinaciju), već se odnosi na prihvaćanje ili odbijanje Božjeg poziva od strane ljudi. Drugim riječima, "mnogi su pozvani, ali neki odbijaju poziv, a drugi koji dođu, ne žele se pokoriti mjerilima Kraljevstva i stoga bivaju odbačeni. Oni koji ostanu nazivaju se 'izabranima'". (D. A. Carson, *The Expositor's Bible Commentary: Matthew, Mark, Luke*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 1984., str. 457) Dakle, naša sposobnost izbora još je jedan pokazatelj neuvjetovane Božje ljubavi koja je otvorena za slobodno prihvaćanje ili odbacivanje. Pozvani smo da je svojom slobodnom voljom prihvatimo.

TREĆI DIO: Primjena

Na osnovi gore spomenute rasprave u vezi s neuvjetovanom Božjom ljubavlju, razgovarajte o sljedećim pitanjima:

1. Kako nas razumijevanje da Božja ljubav nije izazvana nikakvim djelovanjem s naše strane približava Njemu? Navedite bar jedan praktičan primjer.

2. Koji se dijelovi zadivljujuće misli da Božja ljubav nadilazi sva očekivanja jer On pokazuje suosjećanje prema najnezaslužnijima, mogu koristiti u razgovorima s nevjernicima?

3. Na koje se konkretne načine možemo, nažalost, oduprijeti Božjoj ljubavi?

4. S obzirom na to da se Bog ne koristi prisilom, što trebamo naučiti od ovakve vrste ljubavi dok razmišljamo o načinima na koje mi kao kršćani možemo autentičnije ljubiti druge?

Zavjetna ljubav

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Ivan 14,23.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 7,9; Psalam 145,9; Ezekiel 33,11; Matej 18,23-25; 2. Petrova 3,9; Juda 21.

Uvod: Božja ljubav duboko je uzajamna. Blizak i pun ljubavi odnos s Bogom ne može postojati bez ljudske uzajamnosti kao odgovora na Njegovo ljubazno dobročinstvo.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Božja ljubav je bezuvjetna: Bog ljubi svakoga i želi uspostaviti odnos koji povezuje. Izražavanje Njegove ljubavi ne ovisi o ljudskom djelovanju niti je ograničeno na određenu vrstu ljudi. On vidi vrijednost u svakoj osobi i smatra je predmetom svojih blagoslova.

2. Božja ljubav započinje uvjetni odnos: Božja ljubav je sveopća i bezuvjetna, ali On želi imati poseban i prisnan odnos s ljudskim bićima, što podrazumijeva uvjetovanost. On očekuje odgovor na ljubav koju ona od Njega dobivaju, spontano uzvraćenu ljubav u obliku poslušnosti i odanosti.

3. Božja ljubav treba se ogledati u međuljudskim odnosima: Bog traži odnos uzajamne ljubavi; nastavak bliskog odnosa podrazumijeva odgovarajući ljudski odgovor. Ljudska strana ljubavi koja održava Savez uključuje držanje Božjih zapovijedi i ljubav jednih prema drugima, što su sve ljudske aktivnosti, osnažene Božjom ljubavlju.

Primjena: Bog želi imati blisku zajednicu s ljudskim bićima, ali taj odnos zahtijeva iskreni odgovor i poslušnost s naše strane. Pozovite svoje učenike da u tišini razmišljaju o tome što ugrožava njihov odnos ljubavi s Bogom (i s drugima).

DRUGI DIO: Komentar

1. Božja ljubav je bezuvjetna.

Psalam 145,8.9 naglašava iznimnu i sveobuhvatnu Božju ljubav: "Bog je milostiv i suosjećajan, uvijek strpljiv i pun ljubavi. Bog je dobar prema svima, milostiv svemu što je stvorio." (Suvremeni hrvatski prijevod) Pojam ljubavi u ovom je odlomku izražen u smislu milosti, suosjećanja,

strpljenja, milosrđa i dobrote. Ova lista odražava otkrivenje Božje slave i karaktera Mojsiju u Izlasku 34,6. U Psalmu 145,8 hebrejski izraz *khesed*, koji se pojavljuje i u Izlasku 34,6, prevodi se kao “milost” i “milosrđe”, dok se u nekim prijevodima prevodi kao ljubav: “postojana ljubav” “trajna ljubav”, “bogat ljubavlju”. Izraz *khesed* sadrži značenje odanosti, vjernosti, dobrote i ljubaznosti (Ludvig Keler i dr., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Leiden: Brill, 1994.—2000., str. 336,337) i pripada semantičkom području ljubavi (James Swanson, *Dictionary of Biblical Languages with Semantic Domains: Hebrew Old Testament*, Oak Harbor: Logos Research Systems, Inc., 1997.).

Sveobuhvatna Božja ljubav preciznije je naglašena u Psalmu 145,9, gdje se naglašava da je “Gospodin dobar svima”. Sveopća narav božanske dobrote navedena u ovom retku ukazuje na to da je Božja ljubav bezuvjetna; ona ne ovisi o ljudskim postupcima ili djelima. Psalam 145 sveobuhvatnim jezikom u 12. retku opisuje “ljudsku djecu” koja slušaju o Božjim divnim djelima. Štoviše, u Psalmu 145,15 “oči sviju” gledaju u Gospodina s očekivanjem i primaju od Njega “hranu ... u pravo vrijeme”. Zatim Psalam 145,16 dodaje: “Ti otvaraš ruku svoju, do mile volje sitiš sve živo.” Psalam završava općim pozivom da “svako tijelo slavi sveto ime njegovo — uvijek i dovijeka” (Psalam 145,21). Ovdje se naglašava sveobuhvatna stvarnost Božje ljubavi i njezina bezuvjetna narav jer su sva stvorenja predmet Njegovih blagoslova.

Ova slika Božje bezuvjetne ljubavi u skladu je s tvrdnjom da Gospodinu “nije do smrti bezbožnikove, nego da se odvrati od zloga puta svojega i da živi” (Ezekiel 33,11). Isto značenje potvrđeno je u 2. Petrovoj 3,9, gdje se naglašava da Bog “neće da se itko izgubi, nego da svi pristupe obraćenju”. Kao što stoji u 1. Timoteju 2,4, Gospodin “hoće da se svi ljudi spase i dođu do potpune spoznaje istine”.

2. Božja ljubav započinje uvjetni odnos.

Dok Psalam 145 naglašava sveobuhvatnu i bezuvjetnu narav Božje ljubavi, ovaj psalam također pravi razliku između vjernih (redci 10 i 11) i zlih ljudi (redak 20). Štoviše, ovo poglavlje ističe konkretniji i više uvjetni odnos Boga s onima koji Ga traže i služe Mu. “Blizu je Jahve svima koji ga *prizivlju*, svima koji ga zazivaju iskreno. On ispunja želje štovatelja svojih, sluša njihove vapaje i spasava ih.” (Psalam 145,18.19) Zanimljivo, prema Psalmu 145,20, ključna razlika između vjernih i zlih jest da prvi ljube Gospodina: “Jahve štiti one koji njega ljube, a zlotvore sve će zatrti.” Ova razlika pokazuje da dok je Božja ljubav sveopća i bezuvjetna, On želi imati osobni, blizak odnos sa svakim ljudskim bićem, a ovaj odnos podrazumijeva uvjetovanost, odnosno ne može se

uspostaviti bez ljubaznog ljudskog odgovora na Božju ljubav. Istina, Božja ljubav je bezuvjetna i sveobuhvatna, ali odnos bliskosti s Njim je uvjetovan, jer kao takav ne može postojati ako ljudska bića ne odgovaraju ljubavlju na ljubav koju su primila od Boga. Drugim riječima, istinski bliska veza podrazumijeva određenu uzajamnost.

Ova misao o mjeri uzajamnosti u iskrenom odnosu ključna je za razumijevanje Božjeg zavjetnog odnosa s Njegovim narodom. Prije svega, ovaj Savez je zasnovan na Božjoj bezuvjetnoj ljubavi. Kao što se naglašava u vezi s Izraelom u Ponovljenom zakonu 7,6-8: “Ta ti si narod posvećen Jahvi, Bogu svome; tebe je Jahve, Bog tvoj, izabrao da među svim narodima koji su na zemlji budeš njegov predragi vlastiti narod. Nije vas Jahve odabrao i prihvatio zato što biste vi bili brojniji od svih naroda — vi ste zapravo najmanji — nego zato što vas Jahve ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima. Stoga vas je Jahve izveo jakom rukom i oslobodio vas iz kuće ropstva, ispod vlasti faraona, kralja egipatskoga.” Međutim, iako se Božja ljubav ne zasniva na onome što Izrael jest ili što čini, zavjetni odnos između Boga i Izraela zahtijeva određenu razinu uzajamnosti kao odgovor na Božju ljubav. Bog svakako drži svoj Savez vjerno i u njemu se ogleda milost. Adekvatan odgovor na to bio bi da ljudi ljube Boga i drže Njegove zapovijedi. Kao što se u Ponovljenom zakonu 7,9 naglašava, Bog je “vjeran” i “drži svoj Savez i milost svoju iskazuje do tisuću koljena onima koji ga ljube i drže njegove zapovijedi”.

3. Božja ljubav treba se ogledati u međuljudskim odnosima.

Ako je odnos s našim Bogom koji ljubi uvjetovan (ovo se ne odnosi na Božju ljubav po sebi, koja je vječna [Jeremija 31,3]), to znači da se može prekinuti s obzirom na ljudski dio odnosa. Na primjer, zbog zloće Izraela, Hošea 9,15 naglašava da njihov odnos ljubavi s Bogom više ne postoji. Slična misao javlja se u Jeremiji 16,5 i Rimljanima 11,22, gdje se naglašava misao da nastavak odnosa ljubavi s Bogom ovisi o ljudskim bićima, za koja se očekuje da “ustraju u dobroti”. Iz ove sveukupne perspektive Juda 21 poziva vjernike: “Očuvajte sami sebe u ljubavi Božjoj.” Odnos ljubavi s Bogom uključuje od strane ljudi poštovanje Njegovih zapovijedi (Ivan 14,21) i ljubav prema drugima (1. Ivanova 4,7). Ove stvari nisu samo ljudska djela, već ljudska aktivnost osnažena ljubavlju Boga koji nas je prvi ljubio (1. Ivanova 4,19; usporedi 1. Ivanova 4,7).

Usporedba o sluzi koji ne oprašta u Mateju 18,23-35, pokazuje da se bliski Božji odnos s nama može izgubiti ako se Njegova ljubav, koja nam je prva ponuđena, ne odrazi na naš odnos s drugima. Usporedba govori o gospodarovom milosrdnom činu oprosta svojem sluzi, koji zatim pokazuje zapanjujući nedostatak milosti i oprosta, potreban u mnogo

manjoj mjeri, prema drugom služi. U svjetlu nepodudarnosti u opraštanju u navedenoj usporedbi, Isus nas uči da je Božje opraštanje puno ljubavi, koje dolazi kao prvo, uvjetovano našim stavom opraštanja drugima. Drugim riječima, odnos ljubavi s Bogom uvjetno se treba ogledati u međuljudskim odnosima (vidi Ivan 15,12; 1. Ivanova 3,16; Ivan 4,7-12). U suprotnom, naš odnos ljubavi s Bogom bit će prekinut. Ovu nesretnu mogućnost ne treba shvatiti kao hladnu uvjetovanost od strane Boga, već kao ozbiljan nedostatak razumijevanja od strane ljudi u pogledu dubine Božje milosti. Kao što ističe Luka 7,47, svijest o tome koliko nam je Bog oprostio primjećuje se u našem pokazivanju ljubavi prema bližnjima. Dakle, ako ne izražavamo ljubav prema drugima, nismo razumjeli niti dovoljno cijenimo dubinu Božje ljubavi prema nama.

TREĆI DIO: Primjena

Bog bezuvjetno ljubi svakoga. Dok prihvaćamo i odgovaramo na Njegovu ljubav, u smislu da prihvaćamo bliski odnos pun ljubavi s Njim, također osjećamo, kao praktičnu posljedicu našeg bliskog odnosa s Bogom, želju da uspostavimo odnos pun ljubavi s drugima. Stoga Bog ne samo da pokazuje svoju ljubav svojim stvorenjima, već im dopušta da slobodno odgovore (bilo pozitivno ili negativno) na Njegovu ljubav i voljan je omogućiti svakoj osobi da izrazi ljubav prema Njemu i drugima. Na osnovi ove misli, razgovarajte o sljedećim pitanjima:

1. Kako možemo bezuvjetno pokazati svoju ljubav i poštovanje svakom ljudskom biću, bez obzira na društveni položaj, osobne karakteristike ili dostignuća?

2. Zamislite priču koja ilustrira razliku između bezuvjetne ljubavi i uvjetnog bliskog odnosa. Kako ovaj primjer ilustrira pojmove bezuvjetnosti i uvjetovanosti u objašnjenju Božje ljubavi i Njegovog odnosa punog ljubavi prema nama?

3. Naš odnos bliskosti s Bogom navodi nas da želimo i uživamo u činjenju dobra drugima, što je u suprotnosti s ravnodušnošću prema potrebama drugih ljudi. Kako naš odnos s Bogom mijenja način na koji se ponašamo i djelujemo kada su u pitanju članovi naše obitelji, kolege na poslu i susjedi?

4. Kako možete pokazati bezuvjetnu ljubav prema nekome tko ne želi stupiti u odnos poštovanja i ljubavi s vama? Ima li bezuvjetna ljubav snagu da utječe na ovu osobu da promijeni mišljenje? Objasnite.

5. Kako bismo se mogli povezati i pokazati bezuvjetnu ljubav, poštovanje i podršku tinejdžerima u našoj crkvi? Kako možemo razviti pozitivne međugeneracijske veze s mlađim ljudima i odnos s više ljubavi?

Ugoditi Bogu

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Sefanija 3,17

Središte proučavanja: Sefanija 3,17; Luka 15,4-32.

Uvod: Naš Bog pun ljubavi raduje se i sretan je što ima odnos pun ljubavi sa svojim stvorenjima.

Teme: Pouka za ovaj tjedan ističe tri osnovne poruke:

1. Bog nam pokazuje koliko smo cijenjeni u Njegovim očima: svaki pojedinac u Božjim očima dragocjen je i od neprocjenjive vrijednosti. Zato On uživa u svojim sinovima i kćerima kada se pokaju i traže Ga. Luka 15. poglavlje u svojim usporedbama ističe Božju radost i slavlje zbog spasenja izgubljene osobe. Njegovo zadovoljstvo zbog našeg spasenja pokazuje koliko smo vrijedni u Božjim očima.

2. Božje zadovoljstvo razlog je za ljudsku radost i hvalu: Bog želi ispuniti naša srca neizmjernom radošću i On uživa u ljudskoj radosti i pohvalama. Gospodin poziva svoj narod da iskusi zadovoljstvo dok Ga s radošću hvali u molitvama i pjesmama. Upućivanje hvale Bogu pomaže nam da zamislimo Njegovo zadovoljstvo i radost u budućnosti, kada ćemo svu vječnost biti s Njim.

3. Krist nam je potreban da bismo ugodili Bogu: Pozvani smo da ugodimo Bogu prinoseći Mu duhovne žrtve u hvalospjevima upućenim s naših usana i izražavanjem zahvalnosti, kao i činjenjem dobra i dijeljenjem onoga što imamo s potrebitima. Ipak, to možemo učiniti samo uz Kristovo posredovanje. Naša vjera ugodna je Bogu samo zahvaljujući Kristovom djelu za nas.

Primjena: Bog nam pokazuje koliko smo cijenjeni u Njegovim očima i koliko On cijeni ono što je stvorio. Kako mi na osnovi toga možemo cijiniti vrijednost svake osobe?

DRUGI DIO: Komentar

1. Bog nam pokazuje koliko smo cijenjeni u Njegovim očima.

Usporedba o izgubljenom sinu izvanredno ilustrira koliko smo vrijedni Bogu. U Luki 15 naglašava se nevjerojatna vrijednost (izgubljenih) ljudskih bića u Božjim očima u trima usporedbama koje su ispričane

farizejima i pismoznancima (Luka 15,2). Valja napomenuti da farizeji i pismoznanci nisu vidjeli nikakvu vrijednost u ljudima ("grešnicima") koje je Isus toplo primao (Luka 15,2). Ellen G. White ističe: "Farizeji su za njih imali samo riječi prijezira i osude; a Krist ih je pozdravljao kao Božju djecu koja su se, istina, udaljila iz Očevog doma, ali su ostala bliska Očevom srcu." (*Isusove usporedbe*, str. 120; u izvorniku str. 186)

Ovim usporedbama Isus je ukorio prijezirni stav farizeja, naglašavajući božansko zadovoljstvo zbog povratka i primanja onih koji su bili izgubljeni. Drugim riječima, izraz radosti i zadovoljstva u svim usporedbama pokazuje koliko je vrijedan onaj tko je izgubljen. U usporedbi o izgubljenoj ovci pastir uporno traži izgubljenu ovcu "dok je ne nađe" (Luka 15,4). On se vraća s ovcom "stavi je, pun veselja, na svoja ramena" (Luka 15,5). Što više shvaćamo koliko je pastir radostan, to više uviđamo koliko je u njegovim očima vrijedna izgubljena ovca. Radost i zadovoljstvo pastira sve više rastu dok poziva susjede i prijatelje da se raduju s njim (Luka 15,6).

Isti duh karakterizira i druge dvije usporedbe. U usporedbi o izgubljenom drahmi, žena pažljivo traži drahmu "dok je ne nađe" (Luka 15,8). Zatim s velikim zadovoljstvom poziva susjede i prijatelje da se raduju s njom (Luka 15,9). Što se tiče usporedbe o izgubljenom sinu, koja je vrhunac svih triju usporedbi, izgubljeni sin ne samo da je izgubljen, već nam je rečeno da je tvrdoglavo išao žurnim koracima k tom stanju pošto u početku nije uočio prave posljedice svojih nepromišljenih i glupih odluka. Na kraju, kada je došao k sebi, razmetni sin osjeća da su njegovo dostojanstvo i vrijednost pred ocem izgubljeni zbog njegovog grijeha: "Nisam više dostojan da se zovem tvojim sinom!" (Luka 15,19)

Međutim, ono što je otac učinio razlikuje se od očekivanja njegovog sina. Umjesto toga, "otac ... poleti, pade mu oko vrata i izljubi ga" (Luka 15,20). Ali ovo nisu jedini izrazi očeve dobre volje i zadovoljstva. Ne obazirući se na sinov zahtjev da bude primljen kao sluga, otac ističe dostojanstvo svojeg sina tražeći od slugu da mu donesu "haljinu, onu najbolju", "prsten" i "sandale" (Luka 15,22). Ali ni to nije dovoljno. Potvrđivanje sinove vrijednosti novom odjećom pojačava se velikim slavljenjem koje otac priređuje: "Dovedite ugojeno tele te ga zakoljite da jedemo i da se veselimo." (Luka 15,23) Ukratko, otac ne samo da prima sina, već je sretan zbog njegovog povratka.

Dosad u usporedbi o izgubljenom sinu nalazimo isti opći tijek koji se pojavljuje i u usporedbama o izgubljenoj ovci i izgubljenoj drahmi; naime, izgubljeno je pronađeno i nastaje slavlje zbog ove vijesti. Međutim, usporedba o izgubljenom sinu ide korak dalje nakon što stariji sin snažno dovodi u pitanje slavlje (Luka 15,28-30). Ovo je važna točka jer

ilustrira stav farizeja na početku poglavlja (vidi Luka 15,2). I stariji sin u usporedbi i farizeji snažno se opiru primanju grešnika i zajedništvu/proslavi s njima. Ovaj otpor otkriva da oni podcjenjuju vrijednost ljudi koji su toplo primljeni. Nasuprot tomu, prema usporedbi Bog cijeni svoje sinove i kćeri i slavi kada se pokaju i traže Ga. Usporedba završava tako što otac na kritiku starijeg sina odgovara izjavom: "Ali se ipak trebalo veseliti i radovati." (Luka 15,32)

Grčka riječ *dei*, "trebalo se", naglašava da bi se nešto "trebalo dogoditi zato što je prikladno" (Frederik V. Danker, i dr., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 214). Temeljno značenje u ovom izrazu nužnosti jest dragocjena vrijednost onoga tko je bio izgubljen, a sada je nađen. Upravo iz ove perspektive otac naglašava da "moramo" slaviti. U svjetlu vrijednosti onoga tko je pronađen, nema druge mogućnosti. Slično već prikazanim osjećajima u dvjema prethodnim usporedbama, otac ne želi slaviti sam. Uključene su i slugе (Luka 15,22-27), a otac poziva starijeg sina da i on sudjeluje. Izgubljeni sin nije samo "tvoj sin", da upotrijebimo izraz starijeg brata (Luka 15,30), već, kako kaže otac, "ovaj brat" (Luka 15,32).

Stoga usporedbe koje je Isus ispričao u ovom poglavlju (Luka 15) poučavaju da Božje zadovoljstvo spasenjem Njegovih sinova i kćeri pokazuje koliko smo cijenjeni u Njegovim očima. On želi ne samo da se osjećamo cijenjenima zbog Njegove ljubavi prema nama, već trebamo slaviti s Njim (i stoga svim srcem cijeniti) spasenje naše braće i sestara.

2. Božje zadovoljstvo razlog je za ljudsku radost i hvalu.

Sefanija 3,17 i Psalam 149,4 na sličan način naglašavaju Božje zadovoljstvo. Psalam 149 poziva da radosno slavimo Boga: "Nek se raduje Izrael Stvoritelju svojem! Kralju svom neka kliču sinovi Siona!" (Psalam 149,2) Psalam 149,4 opisuje razlog za ovaj poziv: "Jer Jahve ljubi narod svoj." Dakle, psalam izražava zadovoljstvo u dvosmjernom odnosu. Bog je zadovoljan ljudima i na osnovi toga ljudi su pozvani da iskuse zadovoljstvo u Gospodinu dok Ga s radošću hvale.

Isto tako, Sefanija 3,14 potiče Božji narod da radosno hvali Gospodina: "Kličići od radosti, Kćeri sionska; vičići od veselja, Izraele! Veseli se i raduj se iz sveg srca, Kćeri jeruzalemska!" A u Sefaniji 3,17 stoji da je moćni Bog koji spašava usred svojeg naroda i "on će se radovati tebi pun veselja, obnovit će ti svoju ljubav, kliktat će nad tobom radosno". Dok Psalam 149 naglašava Božje zadovoljstvo kao razlog za ljudsku hvalu i radost, Sefanija 3 prikazuje da hvalospjevi Njemu u čast trebaju dočarati Božje buduće zadovoljstvo i radost radi Njegovog naroda.

3. Krist nam je potreban da bismo ugodili Bogu.

Osim ostalih načina na koje smo pozvani da ugodimo Bogu u Svetom pismu (vidi, na primjer, Hebrejima 11,5,6; 2. Korinćanima 5,9; Kološanima 1,10; 1. Solunjanima 4,1), Hebrejima 13,15 nas poziva da neprestano prinosimo duhovne žrtve Bogu, koje uključuju hvalu s naših usana u znak zahvalnosti Njemu i činjenje dobra i dijeljenja onoga što imamo s potrebitima. Sljedeći redak zaključuje: "Jer se takvim žrtvama ugađa Bogu!" (Hebrejima 13,16) Važno je napomenuti da prve riječi u Hebrejima 13,15 ukazuju na to da ne bismo trebali sami prinositi ove žrtve. Umjesto toga, trebamo prinositi duhovne žrtve Bogu po Isusu. Drugim riječima, mi ne možemo ugoditi Bogu vlastitim pohvalama i dobrim djelima. Samo u Kristu naše pohvale i djela mogu biti prineseni kao duhovne žrtve koje su ugodne Bogu.

TREĆI DIO: Primjena

Ljudska bića imaju iznimnu vrijednost. Vi ste vrijedni jer ste stvoreni na Božju sliku. Nevjerojatan je osjećaj znati da Bog cijeni ljude više nego što možemo zamisliti. Imajući ovo na umu, razgovarajte o pitanjima u nastavku:

1. Kako naše poštovanje i ljubav koju pokazujemo ljudima koje susrećemo u svakodnevnom životu može pokazati koliko su vrijedni u Božjim očima?

2. Na koji način pobožni ljudi mogu, nažalost, prezirati dostojanstvo i vrijednost drugih?

3. Oni koji ljube Boga željet će znati kako da Mu ugone. Ali kako možemo ugoditi Bogu? U kojoj je mjeri način na koji cijenimo druge ljude povezan s Božjom radošću zbog spasenja Njegovog naroda?

4. Kako možemo cijeniti svaku osobu do te mjere da se radujemo njezinom spasenju i da objavljujemo Božju dobrotu i nepokolebljivu ljubav?

5. Navedite jedan praktični primjer kako nam Kristovo posredovanje omogućava da svojim djelima ugodimo Bogu.

Suosjećajni Bog

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Izaija 49,15.

Središte proučavanja: Psalam 103,13; Izaija 49,15; Hošea 11,1-4.8.9; Matej 9,36; 1. Korinćanima 13,4.

Uvod: Bog je tjelesno/emocionalno ganut imajući duboku suosjećajnu ljubav prema svojem narodu.

Teme: U pouci za ovaj tjedan naglašavaju se tri glavne teme:

1. Naš suosjećajni Bog slikovito je predstavljen u Svetom pismu kao dobri roditelj: Božja ljubav ima snažne emocionalne sadržaje poput roditeljskih. Slika božanske ljubavi nalik majčinskoj pokazuje da Bog ne zaboravlja svoj narod i suosjeća s njim. Slika majke u izvjesnoj mjeri najbolje opisuje Božje suosjećanje, brižnu ljubav i pažnju prema potrebama Njegovog naroda. Sveto pismo ilustrira Božje suosjećanje i slikom oca punog ljubavi i samilosti.

2. Naš suosjećajni Bog dojmljivo je prikazan u Svetom pismu upotrebom izraza koji se odnose na utrobu: U mnogim biblijskim odjeljcima visceralnim jezikom izražava se Božja naklonost, jer je On dirnut tjelesno/emocionalno, s izraženim dubokim suosjećanjem prema ljudima. Hebrejska riječ za suosjećanje opisuje majčinsku ljubav nalik onoj koju njeguje prema djetetu koje nosi u svojoj utrobi, naglašavajući majčino suosjećanje prema svojem čedu. Tako i Bog pokazuje nježnu naklonost i suosjećanje prema svojem narodu.

3. Naš suosjećajni Bog je ljubomoran na dobar i pravedan način: Bog traži prisani i isključivi zavjetni odnos s nama i zahtijeva vjernost od svojeg naroda. U tom smislu, Bog je u Svetom pismu opisan kao revnostan i ljubomoran. Umjesto negativnog prizvuka da je hirovit, ovaj opis iznosi misao da Bog djeluje za naše najveće dobro kako bi nas zaštitio od samopovređivanja i kršenja zavjetnog odnosa.

Primjena: Bog nas poziva da budemo slični Njemu i gajimo istu suosjećajnu ljubav. U našem suosjećanju prema drugima moramo biti osjetljivi prema ljudima oko nas i kao crkva njegovati praktičnu i aktivnu brigu za bližnje.

DRUGI DIO: Komentar

1. Naš suosjećajni Bog slikovito je predstavljen u Svetom pismu slikama o roditeljskoj privrženosti.

U jednom od najslikovitijih opisa u Svetom pismu, Bog je predstavljen roditeljskim jezikom majke i oca, koji njeguju posebnu vrstu međuljudskih odnosa punih ljubavi i suosjećanja.

U dijalogu između Boga i Siona u Izaiji 49,14-23, u dijelu šire poruke utjehe upućene Izraelu (Izaija 49,14-26), Sion se u početku žali: "Jahve me ostavi, Gospod me zaboravi." (Izaija 49,14) U svojem odgovoru Jahve ističe da nikada ne zaboravlja svoj narod i ova je izjava poetski oblikovana likom majke: "Može li žena zaboravit svoje dojenče, ne imat sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću." (Izaija 49,15) Slika majke ovdje je povezana sa suosjećanjem. Nasuprot tomu, zaborav u ovom kontekstu opisuje nedostatak suosjećanja.

Opća je pretpostavka da majka nikada ne zaboravlja svoje dijete. U svakom slučaju, ovakvu posvećenost svi očekuju od nje. Majka je zato vjerojatno najbolja slika Božjeg suosjećanja i pažnje prema potrebama Njegovog naroda. Ipak, ne ispunjavaju sve majke ova očekivanja. Dok mnogi ljudi mogu opisati svoje majke kao najbrižnija i najsuosjećajnija ljudska bića na svijetu, drugi, nažalost, možda nemaju tako lijepa sjećanja na svoju majku. Iako se čini da Izaija 49,15 postavlja sliku majke kao vrhunac ljudske svijesti i suosjećanja, ovaj odlomak može objasniti i negativna iskustva koja je izazvala zaboravna i bezosjećajna majka.

Dakle, iako se takva iskustva smatraju vrlo rijetkima, usporedba u ovom odlomku priznaje da neke majke mogu odstupati od te norme i ipak zaboraviti na svoje dijete. Nažalost, ovo je iskustvo tužna stvarnost u životima nekih ljudi. Međutim, čak i ako do toga dođe, Bog nikada neće zaboraviti svoj narod i uvijek će suosjećati s njim. Ukratko, usporedba Boga s majkom u ovom odlomku pruža divnu sliku suosjećajnog Boga onima koji imaju brižnu majku (Bog je nalik na nju), ali i onima koji imaju, ili su imali, negativno iskustvo s majkom bez ljubavi (Bog je sigurno drugačiji od nje).

Nadalje, biblijski opis Božjeg suosjećanja koristi se jezikom koji se odnosi i na oca. Psalam 103 hvali Boga za Njegovu milost: "Milosrdan i milostiv je Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrotiv. Jarostan nije za vječna vremena niti do vijeka plamti srdžba njegova. Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama." (Psalam 103,8-10) Slijedeći ovaj opis, psalam uspoređuje Boga s ocem: "Kako se otac smiluje dječici, tako se Jahve smiluje onima što ga se boje." (Psalam 103,13)

2. Naš suosjećajni Bog dojmljivo je prikazan u Svetom pismu upotrebom izraza koji se odnose na utrobu.

Suosjećanje u Bibliji prikazano je visceralnim jezikom. Ovaj jezik opisuje osjećaje u Svetom pismu, posebno one koji se odnose na božansko suosjećanje, izrazima koji se odnose na emocionalno i na tjelesno. Na primjer, “hebrejska riječ za suosjećanje”, *rahamim*, “etimološki je povezana s riječju *rehem*, ‘maternica’” (Smuel Himelstein, “Compassion”, *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*, 2. izdanje, Oxford: Oxford University Press, 2011.). Ova misao pojačava usporedbu Božjeg suosjećanja sa suosjećanjem majke prema dojenčetu koje je izišlo iz njezine utrobe. Naravno, ovaj izraz koji se odnosi na nešto što je u tjelesnom obliku, ne treba shvatiti doslovno kada je Bog u pitanju. Ali ovo je vjerojatno najснаžnija slika koju možemo upotrijebiti da bismo istinski izrazili, u ograničenosti ljudskih misli i jezika, dubinu Božje suosjećajne ljubavi.

Hošea 11 na poseban način prikazuje Božju duboku ljubav prema Izraelu: “Dok Izrael bijaše dijete, ja ga ljubljah” (Hošea 11,1), i: “A ja sam Efrajima hodati učio, držeći ga za ruke njegove” (Hošea 11,3). Međutim, Gospodin ističe i da je Njegov narod “sklon otpadu” (Hošea 11,7). Ipak, On potvrđuje svoju ljubav riječima: “Kako da te dadem, Efrajime, kako da te predam, Izraele!” (Hošea 11,8) Koristeći se visceralnim jezikom da bi prikazao svoje suosjećanje, točnije “stanje srca”, Gospodin govori svojem narodu: “Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba.” (Hošea 11,8)

Hebrejski glagol *hpk* također se povezuje sa srcem, ovog puta kako bi prikazao ljudsku tugu. U Tužaljkaма se također koristi tjelesni visceralni jezik: “Pogledaj, Jahve, u kakvoj sam tjeskobi, moja utroba strepi, srce mi se u grudima grči [*hpk*].” (Tužaljke 1,20) Dakle, visceralni jezik koji se odnosi na ljudsko srce u Tužaljkaма i na božansko srce u Hošei, emotivno opisuje dubine Božjeg suosjećanja prema Njegovom narodu.

Slično tomu, grčki glagol *splagknizomai* koristi se u Novom zavjetu, posebno u sinoptičkim evanđeljima, kad prikazuje Isusovo sažaljje prema ljudima (vidi Matej 9,36; 14,14; 15,32; 20,34; Marko 1,41; 6,34; 8,2; Luka 7,13; pogledaj ovaj način izražavanja i u Mateju 18,27; Marku 9,22; Luki 10,33;15,20); Važno je napomenuti da srodna imenica *splagknon*, koja ima značenje naklonosti ili suosjećanja u mnogim novozavjetnim redcima (vidi Luka 1,78; Filipljanima 1,8; 2,1; Kološanima 3,12), doslovno upućuje na “unutarnje dijelove tijela”, posebno na “utrobu” (Frederik W. Danker i drugi, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 938). U svojim zapažanjima o Mateju

9,36, Craig Bloomberg naglašava da Isusove “emocije odražavaju duboko ‘suosjećanje’ koje je na razini osjećaja u trbuhu (najbliži idiomatski engleski ekvivalent za izraz [od grčkog *splanchnos*] koji se može odnositi na crijeva i bubrege)” (*Matthew: The New American Commentary*, Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1992., sv. 22, str. 166). Dakle, Novi zavjet prikazuje Isusovo suosjećanje visceralnim jezikom, to jest da je ganut na razini unutarnjih dijelova tijela. Da to još bolje približimo, On je tjelesno/emocionalno ganut imajući duboku suosjećajnu ljubav prema ljudima. Ovo je usporedivo sa starozavjetnim opisom Božjeg dubokog suosjećanja prema Njegovom narodu.

3. Naš suosjećajni Bog ljubomoran je na dobar i pravedan način.

Kao dio starozavjetne slike, naš suosjećajni Bog prikazuje se kao ljubomoran (vidi Izlazak 20,5; 34,14; Ponovljeni zakon 4,24; 5,9; 6,15; 32,16.21; Jošua 24,19; 1. o kaljevima 14,22; Psalam 78,58; Ezekiel 39,25; Nahum 1,2; Joel 2,18; Zaharija 1,14; 8,2).

Ovaj pridjev pojavljuje se u drugoj zapovijedi, koja se nadovezuje na prvu: “Nemoj imati drugih bogova uz mene” (Izlazak 20,3) i zabranjuje pravljenje bilo kakvog “lika” (Izlazak 20,4). Zapovijed dodaje: “Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran.” (Izlazak 20,5) Kao i u bračnim odnosima, Bog zahtijeva isključivost i vjernost od svojeg naroda. Uzimajući u obzir ovaj zavjetni odnos, kada Božji narod prekrši Njegovu zapovijed praveći idole i obožavajući ih / služeći im, prema biblijskoj terminologiji ljudi potiču Boga, ili Ga izazivaju, na ljubomoru i gnjev (Ponovljeni zakon 32,16.21; Jošua 24,19). Kao Bog koji je svet (Jošua 24,19; Ezekiel 39,25) i gorljiv prema svojem narodu (Joel 2,18; Zaharija 1,14; 8,2), Njegova ljubomorna reakcija je zapravo sveti odgovor na nevjeru i idolopoklonstvo Njegovog naroda.

Ova starozavjetna slika Božje ljubomore razlikuje se od Pavlovog upozorenja protiv ljubomore među članovima crkve u Novom zavjetu (vidi 1. Korinćanima 13,4; 2. Korinćanima 12,20; Galaćanima 5,20). Pavao pozitivno govori o “Božjoj ljubomori”, naglašavajući u 2. Korinćanima 11,2 da revnuje za crkvu. Ova razlika između negativne ljudske ljubomore koju treba izbjegavati i Božje pozitivne ljubomore može se uočiti u grčkom jeziku preko dvije moguće definicije ljubomore u Novom zavjetu: (1) “biti pozitivno i intenzivno zainteresiran” (revnost); i (2) “imati intenzivne negativne osjećaje prema tuđim dostignućima” (zavist) (Danker i drugi, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 427).

TREĆI DIO: Primjena

Bog aktivno pokazuje suosjećanje i ljubav prema svojem narodu i poziva nas da mi činimo isto. Uzimajući u obzir ovu misao, razgovarajte o sljedećim pitanjima:

1. Ako Božje suosjećanje uspoređujemo sa suosjećanjem brižne majke, kako sjećanje i zaborav igraju ulogu u pokazivanju suosjećanja? Navedite primjere.

2. Na koji način možete biti ljubomorni u pozitivnom smislu u odnosima u crkvi, kao što je Bog ljubomoran prema svojem narodu?

3. Kako možemo biti korisni kao crkva u pogledu brige za druge i u pogledu uključivanja potreba drugih u naše duhovne ciljeve?

Gnjev božanske ljubavi

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Psalam 78,38.

Središte proučavanja: Psalam 78; Matej 21,12.13; Ivan 2,14.15.

Uvod: Božji gnjev je izraz Njegove ljubavi, koja će kazniti zlo i grijeh.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava dvije glavne teme:

1. Božji gnjev je Njegov sveti i strpljivi odgovor na grijeh: Božji gnjev nije zasnovan na odluci koja je proizvoljna, nekontrolirana ili osvetnička. Umjesto toga, to je nepokolebljivi odgovor na zlo i nepravdu koji je uvijek pun ljubavi. Njegov gnjev je odgovor na neprekidno i buntovno činjenje grijeha koji uništavaju Njegova stvorenja. Božanski gnjev još je jedan izraz Njegove ljubavi, bilo da kažnjava zle ljude za njihove grijeh, ili da izbavlja svoj narod iz ruku neprijatelja. U Svetom pismu Božji gnjev najbolje se razumije u kontekstu cijelog narativa, a dobar primjer je Psalam 78. Usprkos svim znacima i čudima koje je učinio Bog, Njegov narod Ga je zaboravio postavši tvrdoglav i buntovan, nepokajanog srca.

2. Božji gnjev je pravedan i pun ljubavi: U Svetom pismu nalazimo opis pravednog Božjega gnjeva protiv tlačenja i patnje Njegovog naroda. Bog kažnjava zlo s obzirom na Njegovu pravednu ogorčenost, ali je Njegovo djelovanje uvijek motivirano savršenom dobrotom i ljubavlju. Njegov gnjev je pravi odgovor protiv zla budući da zlo povređuje Njegova voljena stvorenja.

Primjena: Uzimajući u obzir Božji odgovor na nepravdu i zlo, kako trebamo djelovati na uklanjanju nepravde ili na aktivnom ublažavanju patnje drugih?

DRUGI DIO: Komentar

1. Božji gnjev je Njegov sveti i strpljivi odgovor na grijeh.

Biblijski nauk o Božjem gnjevu najbolje se razumije u kontekstu događaja u kojem se pojavljuje. Psalam 78, drugi po dužini psalam u Psalmima (prvi je Psalam 119), naglašava posebne događaje u povijesti Izraela, posebno izlazak iz Egipta i lutanje pustinjom. U ovom poetskom

djelu Asaf poziva Božji narod da bude vjeran Jahvi, za razliku od buntovnih prošlih naraštaja.

Za razliku od mnogih psalama, ovaj psalam nije upućen Bogu, već ljudima (vidi napomenu autora Adele Berlin i Marca Zvi Brettlera, *The Jewish Study Bible*, 2. izd., Oxford: Oxford University Press, 2014., str. 1353). Psalmist je najvjerojatnije želio pomoći ljudima da se sjete Božjih moćnih i ljubaznih djela dok su pjevali ovu poetsku povijest, kako ih ne bi zaboravili kao što je to učinio naraštaj u pustinji (vidi napomenu autora Johna Collinsa, *ESV Study Bible*, Wheaton, IL: Crossway, 2008., str. 1033).

Hebrejski glagol za zaborav (*škh*) upotrijebljen je dvaput u ovom psalmu. U Psalmu 78,7, poziv da se ne zaboravljaju Božja djela povezan je s polaganjem “nade u Boga” i držanjem “Njegovih zapovijedi”. Nasuprot tomu, zaboraviti Božja djela znači biti “tvrdoglav i buntovan” i otkriva dublji problem neispravnosti “srca”, to jest pokazuje duh koji je “nevjeran Bogu” (Psalam 78,8). Usprkos svim čudima i blagoslovima u pustinji, ljudi buntovno “jednako griješiše” (Psalam 78,17), “Boga su kušali u srcima svojim” (Psalam 78,18) i “prigovarali su Bogu” (Psalam 78,19). Kao odgovor na ovaj grijeh, u Psalmu 78,21 spominje se Božji gnjev: “Jahve gnjevom usplamtje: oganj se raspali protiv Jakova, srdžba se razjari protiv Izraela.” Razlog za Božji gnjev sažet je u sljedećem retku: “Jer ne vjerovaše Bogu niti se u njegovu pomoć uzdaše” (Psalam 78,22), usprkos svim znakovima i čudima koje je Gospodin učinio pred njihovim očima.

Sljedeće spominjanje Božjeg gnjeva, u Psalmu 78,31, potvrđuje da “uza sve to griješiše dalje i ne vjerovaše u čudesna djela njegova” (Psalam 78,32). Istina, psalam čak ističe da su, kada ih je Bog udario, ponovno počeli tražiti i sjećati se da je Bog njihovo spasenje (Psalam 78,34.35). Međutim, ova reakcija nije bila iskrena. “Ali ga opet ustima svojim varahu i jezikom svojim lagahu njemu. Njihovo srce s njime ne bijaše, nit’ bijahu vjerni Savezu njegovu.” (Psalam 78,36.37) Upravo u ovom kontekstu nalazimo najljepši opis Božjega gnjeva u ovom psalmu: “A on im milosrdno grijeh praštao i nije ih posmicao; često je gnjev svoj susprezao da ne plane svom jarošću.” (Psalam 78,38)

Asaf je također podsjetio Božji narod da ga je Božji gnjev izbavio od tlačenja, nakon što je Njegova pravedna presuda pogodila Egipćane (Psalam 78,49.50). Ali i nakon ovog divnog izbjavljenja, Izraelci su “iskušavali i gnjevili Boga Višnjega i nisu držali zapovijedi njegovih” (Psalam 78,56). Među božanskim zapovijedima poseban naglasak stavljen je na grijeh idolopoklonstva: “Na gnjev ga nagnaše svojim uzvišicama, na ljubomor navedoše kumirima svojim.” (Psalam 78,58) Zanimljivo je da je

Božji gnjev ovdje opisan u smislu napuštanja: “I napusti boravište svoje u Šilu” (Psalam 78,60), “narod svoj prepusti maču” (Psalam 78,62).

Poetsko iznošenje povijesti u ovom psalmu ukazuje na to da Božji gnjev nije proizvoljna odluka niti nekontrolirana reakcija. Umjesto toga, Njegov gnjev je čvrst odgovor na neprekidno i buntovno činjenje grijeha.

2. Božji gnjev je pravedan i pun ljubavi.

Događaji iz evanđelja u kojima se opisuje Isusovo čišćenje hrama (Matej 21,12.13; Marko 11,15-17; Luka 19,45-48; Ivan 2,14.15) pružaju dragocjen primjer kako treba razumjeti božanski gnjev kao pravednu i odgovornu ogorčenost, za razliku od prevrtljivog i impulzivnog ponašanja. U 16. poglavlju knjige *Isusov život* (“U svom Hramu”), Ellen G. White iznosi zanimljiva zapažanja o Božjem gnjevu. Mnogo puta u ovom poglavlju ona tvrdi da nije samo Čovjek Isus izvršio čišćenje hrama. Prema njezinim riječima, “očišćenje Hrama bilo je izraz sile više od ljudske” (str. 120). Također, dok su ljudi gledali u Krista, vidjeli su kako je “Božanstvo bljesnulo kroz ljudsku odjeću” (str. 116).

Ellen G. White objašnjava da su trgovci u prostorijama hrama “tražili previsoke cijene za životinje koje su prodavali, a svoju dobit su dijelili sa svećenicima i poglavarima, koji su se tako bogatili na račun naroda” (str. 114). Dakle, umjesto da istinski služe kao Božji predstavnici pred narodom ispravljajući “zloupotrebu predvorja Hrama”, svećenici i vladari mislili su “samo o svome dobitku” (str. 156,157). Kako ona ističe, “narodu su trebali pružiti primjer poštenja i samilosti”, trebali su biti osjetljivi prema “potrebama vjernika” i “spremno pomoći onima koji nisu mogli kupiti potrebne žrtve” (str. 115). Ipak, dopustili su da pohlepa otvrdne njihova srca.

Ellen G. White opisuje ljude u hramu kao nevoljne, siromašne i žalosne. “Tu je bilo slijepaca i drugih invalida. Neke su donijeli na nosilima. Dolazili su mnogi tako siromašni da nisu mogli kupiti ni najskromniju žrtvu za Gospodina, čak toliko siromašni da nisu mogli pribaviti ni hranu kojom bi utolili svoju glad.” (str. 115) Ali svećenici nisu imali “sućuti ni samilosti” prema njima. “Njihove patnje nisu budile nikakvo sažaljenje u srcima svećenika.” (str. 115)

Za razliku od svećenika, Isus dolazi u hram i vidi “nepoštene poslove” i “bijedu siromašnih”. Zatim Ellen G. White opisuje Isusovu ogorčenu reakciju. “Dok je promatrao taj prizor, Njegovo je lice izražavalo ogorčenje, vlast i silu.” (str. 115,116) Upravo u ovom kontekstu ogorčenosti Ellen G. White ističe da je Kristovo božanstvo zasjalo kroz Njegovu ljudsku narav. Kako su se pogledi “onih koji su se bavili nesvetom trgovinom” zaustavili na Njemu, osjećali su se kao da su “dovedeni

pred Božji sud da daju odgovor za svoja djela” (str. 116). Ona prikazuje Isusovo rušenje “stolova mjenjača” kao “revnost i strogost koje nikada prije nije pokazivao” (str. 116).

Važno je napomenuti da se ovaj gnjev ne može pravilno razumjeti bez naglaska na Kristovo pokazivanje “ljubavi i suosjećanja prema siromašnima”, koje je “pokrenulo” poslovanje u hramu (str. 162). “Sa suzama u očima govorio je preplašenim ljudima oko sebe: ‘Ne boj se, ja ću te izbaviti, a ti me proslavi.’” (str. 163).

Ovaj biblijski događaj, koji je predivno opisala Ellen G. White, na Kristovom primjeru pokazuje kako se očituje Božji gnjev pun ljubavi i pravedne ogorčenosti protiv tlačenja i patnje Njegovog naroda. Na kraju, ova božanska ogorčenost pokreće moćno oslobođenje naroda kao rezultat osude tlačitelja.

TREĆI DIO: Primjena

U članku *Reflections on the Wrath of God* (Razmišljanja o Božjem gnjevu), Marvin Moore razmišlja o božanskom odgovoru na nepravdu. Moore priča priču koja se može ukratko sažeti na sljedeći način: Jednog dana majka je otišla u dvorište nešto uzeti i zatekla prizor u kojem njezinu kćer tinejdžerku spolno zlostavlja njezin ujak. Treba li majka otići u svoju sobu i samo se moliti za ovu situaciju, ili zaustaviti grijeh i grešnika? (Vidi *Journal of the Adventist Theological Society*, 15. 2. 2004., str. 118–127, posebno str. 121,122; <https://digitalcommons.andrews.edu/jats/vol15/iss2/8>) Imajući na umu ovu priču, porazgovarajte u razredu o sljedećim pitanjima:

1. Kako Bog postupa kada vidi sva zla i nepravde počinjene protiv Njegovog naroda? Osjeća li Bog veliki gnjev?

2. Je li Božji gnjev izraz Njegove ljubavi? Objasnite. Treba li On intervenirati kako bi uklonio grijeh i grešnika? Zašto?

3. U kojim ste situacijama aktivno radili na otklanjanju nepravde ili na ublažavanju patnje drugih?

4. Biblija nas opominje da se gnjevimo i da ne griješimo. Imajući na umu ovu misao, navedite konkretne primjere u svojem svakidašnjem životu u kojima gnjev može biti izraz ljubavi.

Božja ljubav prema pravdi

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jeremija 9,24.

Središte proučavanja: Psalam 33,5; Jeremija 18,7-10; Malahija 3,6; Jakov 1,17.

Uvod: U cijelom Svetom pismu Božja ljubav i pravda srž su Njegovog karaktera. Ove osobine otkrivaju Njegovo snažno zanimanje za pravdu i pravednost.

Teme u pouci:

1. Ljubav i pravda su nerazdvojivi: Iako nismo navikli razmišljati o ljubavi i pravdi u istom kontekstu, u cijelom Svetom pismu prava ljubav zahtijeva pravdu, a istinska pravda vođena je ljubavlju. Nasuprot tomu, ljubav bez pravde je popustljivost prema zlu; a pravda bez ljubavi sastoji se od hladnog legalizma. Stoga, istinska ljubav i pravda opisuju savršeni Božji karakter. Bog ljubi pravdu i promatra kako se pravda provodi u svijetu.

2. Božja pravda zahtijeva postojanost: pravda je temelj Božje vladavine. Njegovi postupci zasnovani su na postojanosti božanskog moralnog karaktera, a ne na nasumičnim odlukama i nepravednim djelima. Božja pravda proizlazi iz Njegove dosljednosti načelima jer On nikada ne laže, a Njegova obećanja su sigurna. Dok Sveto pismo potvrđuje Božju moralnu nepromjenjivost, ono također pokazuje da se Njegovi postupci mogu promijeniti ovisno o promjenama ljudskih odluka.

3. Božja pravda zahtijeva pokajanje: U Svetom pismu nalazimo izjave o tome da Bog ne popušta, u smislu da On ne laže. Također, Stari zavjet govori o tome da se Bog kaje, u smislu da nije donio očekivanu osudu koju je najavio zbog ljudskih nedjela. Božje popuštanje ne znači da je On lagao o svojoj odluci, već da mijenja svoje postupke prema ljudima ako se pokaju i odluče živjeti u zajednici s Njim.

Primjena: Uzimajući u obzir da Bog može promijeniti način na koji postupa prema svojem narodu onog trenutka kada Ga odluči prihvatiti ili odbaciti, kako možemo odražavati Božju pravdu punu ljubavi dok reagiramo na nepravdu u svijetu?

DRUGI DIO: Komentar

1. Ljubav i pravda su nerazdvojivi.

Mnogi ljudi obično misle da se ljubav i pravda međusobno isključuju. Prema ovom gledištu, čovjek ne može biti pravedan i pun ljubavi istodobno jer se smatra da je ljubav blaga i onemogućava, ili barem zamađuje, primjenu pravde. Nasuprot tomu, tvrdi se da pravda mora biti objektivna i nepristrana. Dakle, ona nužno isključuje svaki oblik milosti i ljubavi.

Međutim, ovo gledište nije jedini (ni najbolji) način razmišljanja o razlici između ljubavi i pravde. Ljubav i pravda ne čine dihotomiju u Bibliji, već su povezane u opisu savršenog Božjeg karaktera. U biblijskom holističkom izvještaju o ljubavi i pravdi, jedno se ne može ispravno zamisliti bez drugog. Ljubav bez pravde je zapravo nepravda, dok je pravda bez ljubavi hladni legalizam. Biblija ide još korak dalje u opisu Božjeg karaktera. Bog ne samo da spaja ljubav i pravdu, On ljubi pravdu (Psalam 33,5; Izaija 61,8).

Hebrejski izraz za pravdu, koji nalazimo u Psalmu 33,5 i Izaiji 61,8, *mišpat*, sadrži misao o ispravnoj politici vladajućih tijela. Prema Robertu Culveru, dok suvremeno razumijevanje demokratske vlasti razdvaja zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast, *mišpat* nije "ograničen samo na sudske procese", već se odnosi na "sve funkcije vlasti". Iz ove perspektive, ako nema razdvajanja funkcija, vlast se u biblijskim vremenima prvenstveno odnosila na figuru vladara, a ne na zakone. Također, vladar/sudac imao je izvršne i "sudske ovlasti". Drugim riječima, vladar/sudac ne samo da je donosio sudske odluke, već je i izvršavao ili pozivao na njihovo izvršenje. Na primjer, kada se David pozvao na Boga kao suca u svojoj raspravi sa Šaulom, on nije samo razmišljao u smislu sudske odluke, već je također pretpostavio i sudsko izvršenje izbjavljenja i opravdanja: "Jahve neka sudi između mene i tebe, Jahve neka me osveti na tebi." (1. Samuelova 24,13)

Ako uzmemo u obzir ovo široko shvaćanje pravde, tvrdnja da Bog ljubi pravdu podrazumijeva najmanje dvije važne točke za naše proučavanje Boga. Prvo, Božja pravda nije povezana samo sa zakonima, već se u osnovi odnosi na Njegovo srce i karakter. Drugo, On ne voli samo govorenje o pravdi, već i njezino izvršenje.

2. Božja pravda zahtijeva postojanost.

Ako se pravda odnosi na zdravu vlast, s dobrim rasuđivanjem i izvršenjem, kao što je gore istaknuto, ona mora isključiti mogućnost nasumičnih ili hirovitih odluka od strane vladara. Iz ove perspektive,

pravda zahtijeva postojanost i zakonitost. Postoje dva glavna odlomka u Svetom pismu, jedan u Starom i drugi u Novom zavjetu, kojima se obično potvrđuje Božja nepromjenjivost. Dok je pojam nepromjenjivosti u velikoj mjeri opterećen filozofskim pretpostavkama u raspravama o doktrini o Bogu u različitim tradicijama kršćanske teologije, sa sigurnošću se može reći da Malahija 3,6 i Jakov 1,17 naglašavaju postojanost Božjeg moralnog karaktera. Da bismo to još preciznije izrazili, On je moralno postojan ili nepromjenjiv.

Treće poglavlje Knjige proroka Malahije govori o Božjoj pravdi. Na kraju drugog poglavlja, u Malahiji 2,17, stoji pitanje: "Gdje je Bog koji suđi?" Drugim riječima, što će se dogoditi sa svima "koji zlo čine"? Kao odgovor na ovo osnovno pitanje, Malahija 3 naglašava dolazak božanskog suda: "Ali tko će podnijeti dan njegova dolaska i tko će opstati kad se on pojavi?" (Malahija 3,2) Presuda posebno ima u vidu buntovnu povijest Božjeg naroda, ali ova ozbiljna poruka zapravo je zamišljena kao poziv na pokajanje. Stoga, ton buduće Božje presude na kraju je pun nade.

U ovom kontekstu suda i nade, Gospodin naglašava da se On ne mijenja i ta je činjenica razlog zašto Njegov narod nije uništen (Malahija 3,6). Istodobno, poziv u Malahiji 3,7: "Vratite se k meni, i ja ću se vratiti k vama", naglašava odnosnu i pozitivnu promjenu Božjeg stava, to jest što On želi učiniti, ovisno o pokajanju ljudi.

U Jakovu 1,17 također je naglašena misao o božanskoj postojanosti i moralnoj nepromjenjivosti. U poglavlju se ukazuje na činjenicu da kušnje nisu potaknute od strane Boga, jer nam On dosljedno i neprestano daje dobre i savršene darove. Tako, umjesto hirovite kombinacije kušnji i darova, On nam uvijek dosljedno nudi samo darove. Kod Njega kao "Oca svjetlosti" nema "ni promjene, ni zasjenjenja zbog mijene" (Jakov 1,17).

Vežu između Boga kao Stvoritelja svjetla i Njegove postojanosti naglašava i Psalam 136 u dijelu koji se ponavlja: "Vječna je ljubav njegova!" Psalmist naglašava Božju stvaralačku moć i postojanost: "On načini svjetlila velika: vječna je ljubav njegova! Sunce da vlada danom: vječna je ljubav njegova! Mjesec i zvijezde da vladaju noću: vječna je ljubav njegova!" (Psalam 136,7-9)

3. Božja pravda zahtijeva pokajanje.

Izgleda kao da Stari zavjet ima nespojive izjave o Bogu koji se kaje i popušta. S jedne strane imamo odlomke kao što je Brojevi 23,19 ("Bog nije čovjek da bi slagao, nije sin Adama da bi se kajao. Zar on kada rekne, a ne učini, zar obeća, pa ne ispuni?"), koji potvrđuju Božju

postojanost. Točnije, Gospodin ne popušta. Glavno u ovim tvrdnjama je da Bog ne laže, što je u skladu s novozavjetnim učenjem o Bogu u Titu 1,2 i Hebrejima 6,18.

S druge strane, starozavjetni odlomci govore o Božjem popuštanju ili pokajanju u smislu da nije donio osudu koju je najavio protiv onih koji su činili zlo. Jedan od najpoznatijih primjera jest božansko milosrđe pokazano prema Ninivi u Joninoj knjizi (Jona 3,10), gdje se sam Jona, na početku 4. poglavlja, ne slaže s Božjim kajanjem. Jonino objašnjenje zašto ne želi objaviti nadolazeću božansku presudu Ninivi učvršćuje Božju milost: “Joni bi veoma krivo i rasrdi se. I ovako se pomoli Jahvi: ‘Ah, Jahve, nisam li ja to slutio dok još u svojoj zemlji bijah? Zato sam htio prije pobjeći u Taršiš; jer znao sam da si ti Bog milostiv i milosrdan, spor na gnjev i bogat milosrđem i da se nad nesrećom brzo sažališ.’” (Jona 4,1.2)

Jona 4,2 sadrži najmanje tri važna razloga zašto ovo Božje “popuštanje” ne bi trebalo biti iznenađenje. Prvo, sam Jona ukazuje da je od početka sumnjao da će se takav ishod dogoditi. Ovo iščekivanje Božje milosti pravi je razlog zašto je Jona pobjegao u Taršiš. Drugo, njegova izjava o Bogu ovdje podsjeća na Izlazak 32,14; 34,6.7, gdje je sam Izrael bio predmet Božjeg kajanja. Dakle, mnogo prije božanskog popuštanja prema Ninivljanima, Bog je u prošlosti učinio isto s Izraelom. Treće, ovakvo popuštanje ne znači da je Bog lagao o svojim najavljenim namjerama, jer u Jeremiji 18,7-10 On objašnjava: “Objavim li jednom kojem narodu ili kojem kraljevstvu da ću ga iskorijeniti, uništiti i razoriti, i taj se narod, protiv kojeg sam govorio, obrati od opaćina i zloća, tada ću se ja pokajati za zlo koje mu bijah namijenio. Objavim li kojem narodu, ili kojem kraljevstvu, da ću ga izgraditi i posaditi, a on stane činiti što je zlo u mojim očima, ne slušajući glasa mojega, pokajat ću se za dobro koje sam im obećao.” Dakle, Bog mijenja svoj odnos prema ljudima ako oni mijenjaju svoj odnos prema Njemu.

TREĆI DIO: Primjena

Sveto pismo potvrđuje Božju moralnu nepromjenjivost, ali On može promijeniti odnos prema svojem narodu kada Ga on odluči prihvatiti ili odbaciti. Imajući na umu ovu misao, razgovarajte o sljedećim pitanjima:

1. Kako možemo odražavati Božju pravdu dok reagiramo na nepravdu u svijetu?

2. Bog se kaje i mijenja svoje namjere ovisno o stavu ljudi prema Njemu. Je li Božja pravda puna osvete i odmazde, ili predviđa neki oblik obnove? Objasnite. Kako je Božje pokajanje povezano s obnovom?

3. Bog je voljan popustiti i obnoviti odnos sa svojim narodom. Iz ove perspektive, kako možemo njegovati pravdu i ljubav da bismo obnovili prekinute veze?

4. Je li bilo trenutaka kada ste se pokušali suočiti s nepravdom i to je krenulo gore nego što ste očekivali? Ako jeste, kako ste odgovorili? Kako možete nastaviti tragati za pravdom i pomagati najugroženijima?

5. Jeste li kada bili izloženi nepravdom postupanju? Ako jeste, kakav je bio ishod? Kako vaše iskustvo utječe na način na koji se ophodite prema drugima?

Problem zla

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Otkrivenje 21,4.

Središte proučavanja: Job 38; Job 42,3; Rimljanima 8,18.

Uvod: Dok pokušavamo razumjeti postojanje zla u ovom svijetu, moramo prepoznati svoja ograničenja i s nadom pristupiti konačnom rješenju.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Biblija sadrži otvorena pitanja o problemu zla: u trenucima patnje teško je pomiriti Božju ljubav i dobrotu i postojanje zla. U Svetom pismu nailazimo na više osoba koje postavljaju pitanja o patnji, a ova pitanja otkrivaju njihovo očekivanje Božjeg djelovanja. Slično tomu, kada je u pitanju i naša osobna patnja i nevolje, postoji nada da će Bog pobijediti zlo.

2. Naša objašnjenja problema zla ograničena su: problem zla i patnje izazov je za čovječanstvo. Job je postavio nekoliko pitanja Bogu kada se osjećao nemoćnim pred zlom. Ipak, umjesto da pruži odgovore, Bog je postavio još pitanja. Tada je Job prepoznao svoja ograničenja u pravilnom razumijevanju stvarnog postojanja zla.

3. Ohrabreni smo da problemu zla pristupimo s nadom: trebamo naučiti živjeti s neodgovorenim pitanjima o problemu zla. Grijeħ je uljez i ne može se dati nikakav razlog kojim bi se u potpunosti objasnilo njegovo postojanje u našem svijetu. Božja ljubav pomaže nam da pristupimo ovom problemu s nadom.

Primjena: Dok se bavimo teškim problemom zla i patnje, moramo shvatiti koliko smo ograničeni u razumijevanju mnogih pojava koje se događaju nama i oko nas, baš kao i Job. Kako, međutim, problemu zla možemo pristupiti s nadom?

DRUGI DIO: Komentar

1. Biblija sadrži otvorena pitanja o problemu zla.

Postoji nekoliko slučajeva u Svetom pismu u kojima se pitanje *Koliko dugo?* uzdiže Bogu i odnosi se na postojanje zla i patnje u svijetu i u životu onoga koji to pitanje postavlja. Ovo se pitanje često

pojavljuje u Psalmu 13,2.3, jer je psalmist dan i noć očajan zbog napada njegovih neprijatelja: “Ta dokle, Jahve, dokle ćeš me zaboravljati? Dokle ćeš skrivati lice od mene? Dokle ću nositi bol u duši; tugu u srcu obdan i obnoć? Dokle će se dušmanin dizati na me?”

Slično tomu, Psalm 94,3 pokazuje koliko je psalmist uznemiren nečim što se čini kao nepravedna pobjeda zlih ljudi: “Dokle će bezbožnici, Jahve, dokle će se bezbožnici hvastati?” Osim toga, uvod u Knjigu proroka Habakuka, u Habakuku 1,2-4, snažno dovodi u pitanje Božju pomoć koristeći se izrazom “dokle”. Habakuk pita: “Dokle ću, Jahve, zapomagati, a da ti ne čuješ? Vikati k tebi ‘Nasilje!’ a da ti ne spasiš? Zašto mi nepravdu iznosiš pred oči, zašto gledaš ugnjetavanje? Pljačka je i nasilje preda mnom. Raspra je, razmirica bjesni! Zakon je izgubio snagu, a pravda se ni načas ne pomalja. Da, zlikovac progoni pravednika, pravo je stoga izopačeno.”

Paradoksalno, dok je prorok Jeremija siguran u Božju pravednost, on istodobno ispituje Njegove presude: “Bože, kad s tobom raspravljam, uvijek mi dokažeš da si u pravu. Ali ja te i pak moram pitati o nepravdi koju vidim. Zašto su zli ljudi uspješni? Zašto varalice dobro žive?” (Jeremija 12,1 — Suvremeni hrvatski prijevod) On se također koristi izrazom “dokad” u pitanju upućenom Bogu: “Dokad će zemlja biti suha i trava na poljima venuti? Zbog zloće njezinih stanovnika, nestale su životinje i ptice. Sve zbog onih koji misle da Bog ne vidi što čine.” (Jeremija 12,4 — Suvremeni hrvatski prijevod)

Otvaranje petog pečata u Otkrivenju iznosi slikoviti prikaz ljudi “zaklanih zbog riječi Božje i zbog svjedočanstva koje su držali” (Otkrivenje 6,9). Točnije, oni su “pod žrtvenikom” i čuje se glasni vapaj Bogu u kojem također pitaju: “Dokle ćeš, sveti i pravi Vrhovniče, odgadati sud i osvetu naše krvi nad stanovnicima zemlje?” (Otkrivenje 6,10)

Sve u svemu, ova pitanja pokazatelj su zbunjenosti pred problemom zla i izražavaju duboku čežnju za božanskom pravdom. Iako se Psalmu 10,1.2 ne koristi izraz “dokle”, ista zbunjenost i snažno očekivanje božanskog djelovanja prisutni su u pitanju: “Zašto, Jahve, stojiš daleko, zašto se skrivaš u dane tjeskobe? Objiesni bezbožnik jadnika goni, u zamke ga hvata koje mu postavi.” (Psalm 10,1.2)

2. Naša objašnjenja o problemu zla ograničena su.

Knjiga o Jobu možda najviše dotiče pitanje postojanja zla u Svetom pismu. Redci u Jobu 30,26.27.31 opisuju kako se Job osjeća u stanju duboke tuge. “Sreći se nadah, a dođe nesreća; svjetlost čekah, a gle, zavi me tama. Utroba vri u meni bez prestanka, svaki dan nove patnje mi donosi.” (Job 30,26.27) Štoviše, on se izražava slikovito koristeći se

nazivima glazbala kad opisuje svoje negativne osjećaje: “Tužaljka mi je ugodila harfu, svirala mi glas narikača ima.” (Job 30,31)

Iako bi se očekivalo da će pojavljivanje Boga na kraju knjige konačno ponuditi objašnjenja potrebna za završetak izvještaja, ostavljeni smo bez odgovora, ali s još pitanja. Umjesto da daje odgovore, Bog postavlja Jobu nekoliko pitanja (vidi poglavlja 38 i 39). Gospodin ga pita o tajnama stvaranja kako bi mu pokazao koliko je on kao stvorenje malen u odnosu na Stvoritelja. Dok Job shvaća ovu oštru suprotnost i ponizno prepoznaje svoje ograničeno razumijevanje života i stvorenog svijeta, on priznaje da “zamračuje božanski promisao” jer, kako naglašava, “ne razumjeh o čudesima meni neshvatljivim” (Job 42,3).

Stoga, dok se bavimo teškim pitanjima o zlu i patnji, moramo prepoznati koliko smo ograničeni u pravilnom razumijevanju i potpunom objašnjenju mnogih pojava koje se događaju nama i oko nas. Paradoksalno, moramo živjeti s mnogim neodgovorenim pitanjima i istodobno dati sve od sebe, kao ograničena ljudska bića, da razumijemo i objasnimo pojave u skladu s onim što nam je Bog otkrio. Jedan od načina da se barem djelomično razumiju i objasne razlozi za postojanje zla i patnje jest istraživanje pojma slobodne volje. Slobodna volja dragocjeni je Božji dar Njegovim razumnim stvorenjima, ali ovaj dar je nažalost zloupotrijebljen u savršenom svijetu koji je Bog stvorio.

Ellen G. White ističe: “Adam je bio slobodno biće u moralnom smislu. Ali on je zloupotrijebio svoju slobodu. Dopustio je da ga savlada apetit. Neposlušnošću je izgubio nevinost. Svojom slobodnom voljom postao je grešnik odvojivši se od Božje milosti.” (Rukopis 132, *Pisma i rukopisi*, knj. 17, 1902.) Ona na drugom mjestu tvrdi da “beskonačna mudrost pokazuje čovjeku razliku između ispravnog i pogrešnog, između grijeha i svetosti; ali Božja vladavina utemeljena je na slobodi volje i ne postoji čin pobune ili poslušnosti koji nije čin slobodne volje” (Rukopis 79, *Pisma i rukopisi*, knjiga 11, 1896.).

Dakle, zloupotrijebljena slobodna volja pretvara savršeni svijet koji je Bog stvorio u svijet zla, grijeha, patnje i smrti. Iako pojam zloupotrebe slobodne volje ne objašnjava u potpunosti problem zla i patnje, ona je važan dio ograničenog razumijevanja i objašnjenja ovoga problema, barem prema onome što nam je Bog otkrio.

3. Ohrabreni smo da problemu zla pristupimo s nadom.

Važno je naglasiti da Biblija sadrži otvorena pitanja o problemu zla. Naša objašnjenja ovog problema ograničena su jer sljedeći citati pokazuju da zlo ne treba opravdavati. Ellen G. White ovo sažeto objašnjava: “Nemoguće je objasniti podrijetlo grijeha kako bi se našao razlog za njegovo

postojanje. Ali dosta je toga poznato o podrijetlu i konačnoj sudbini grijeha, da bi se u cijelosti pokazala Božja pravednost i milostivost u svim Njegovim postupcima sa zlom. Sveto pismo ništa ne uči jasnije od toga da Bog ni u čemu nije odgovoran za pojavu grijeha, da nije bilo samovoljnog uskraćivanja božanske milosti niti kakve nesavršenosti u božanskoj vladavini, koji bi dali povoda za dizanje pobune. Grijeh je uljez za čije se postojanje ne može navesti razlog. On je tajanstven, neobjašnjiv i opravdati ga značilo bi braniti ga. Kad bi ga se moglo opravdati ili pokazati razlog za njegovo postojanje, on bi prestao biti grijehom. Naša jedina definicija grijeha je ona iznesena u Božjoj riječi: grijeh je 'kršenje Zakona'; on je djelovanje načela suprotnog velikom Zakonu ljubavi koji je temelj božanske vladavine." (*Veliki sukob*, str. 389,390; u izvorniku str. 492,493) Dakle, u raspravi o problemu zla moramo se usredotočiti na narav Boga kao Boga ljubavi, a ne na samo zlo. Zahvaljujući toj ljubavi, s nadom možemo pristupiti teškoj problemu zla, ne da bismo opravdali zlo, već da bismo usmjerili pogled na nešto veće, naime, na slavnu nadu (Rimljanima 8,24.25), na Boga koji će "otrti svaku suzu s njihovih očiju" (Otkrivenje 21,4).

TREĆI DIO: Primjena

Razgovarajte o sljedećim pitanjima u svojem razredu:

1. Jeste li kada proživljavali duboku tugu i patnju, kad ste osjećali da Bog ne čuje vaše vapaje? Ako jeste, kako vam Jobovo iskustvo može pomoći da vjerujete u Boga usprkos očiglednoj pobjedi zla?
2. Kako u teškim trenucima prijeći s razmatranja problema zla na patnju praćenu nadom?
3. Kako možete razgovarati o problemu zla na način koji bi mogao biti od pomoći mladim vjernicima?
4. Koji biste savjet i objašnjenje dali nekome tko se nalazi u teškim okolnostima?

Slobodna volja, ljubav i Božja providnost

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Ivan 16,33.

Središte proučavanja: Psalam 81,11-14; Luka 7,30; Luka 13,34; Titu 1,2; Hebrejima 6,18.

Uvod: Iako je Bog svemoguć, On ne određuje sve što se događa. Štoviše, postoje stvari koje Bog neće učiniti, i ne može učiniti, sa stajališta Njegovog moralnog karaktera. Ipak, božanska providnost može pre-tvoriti užasnu situaciju u blagoslov.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Božja vladavina uključuje i mogućnost da se sve Njegove želje neće ispuniti: Bog ne određuje sve što se događa. Iako je svemoguć, Bog određuje svoje postupke prema ljudskoj slobodnoj volji. Prema tomu, nije sve što se događa u skladu s Njegovim željama ako se uzmu u obzir odluke moralno slobodnih stvorenja. Bog je vladar u smislu da ostvaruje svoju promisao, ali također uzima u obzir slobodne odluke svojih stvo-renja koje mogu biti u suprotnosti s onim čemu On daje prednost.

2. Božja svemoć ne znači da Njegova providnost nema ograničenja: postoje stvari koje Bog neće učiniti, i ne može učiniti, sa stajališta svojeg moralnog karaktera. Ovo je značajno za naše razumijevanje bo-žanske providnosti. Božja promišljanja u skladu su s Njegovom ljubav-lju i nisu nametnuta Njegovim stvorenjima. Njegova providnost ne poništava slobodan ljudski izbor. Dakle, Božja svemoć ne isključuje slobodnu volju Njegovih stvorenja.

3. Božanska promisao uključuje Božju idealnu i dodatnu volju: Božja providnost nije definirana samo u okviru idealne volje, zasnovane točno na onome što Bog želi, već uključuje dodatne radnje. Ovi dodatni postupci odstupaju od onoga što je Bog prvenstveno želio za svoja stvorenja. Međutim, na taj način Bog može promijeniti situaciju koja je protiv Njegove moralne volje u nešto što je u skladu s Njegovom moralnom/idealnom voljom.

Primjena: Je li sve što se događa u našem životu rezultat Božje volje? Zašto? Što ste naučili o božanskoj providnosti iz Josipove po-vijesti?

DRUGI DIO: Komentar

1. Božja vladavina uključuje i mogućnost da se sve Njegove želje neće ispuniti.

Jedno od ključnih pitanja o kojima se raspravlja u *Four Views on Divine Providence* (Četiri pogleda na božansku providnost) glasi dobiva li Bog uvijek "ono što želi". Točnije, ovo pitanje postavlja izazov kako "pomiriti moralnu odgovornost ljudskog bića s Božjom vladavinom" (Dennis W. Jowers, ur., *Four Views on Divine Providence*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2011., str. 10). Ako je odgovor na pitanje potvrđan (da, Bog uvijek dobiva ono što želi), onda nitko ne može učiniti bilo što drugačije od onoga što Bog želi pa je, prema tomu, sve što se događa u svijetu u skladu s Njegovim željama, uključujući zlo. Međutim, ova je slika suprotna Božjoj blagonaklonosti i moralnoj slobodi Njegovih stvorenja, kao što se naglašava u Svetom pismu (vidi John Peckham, "Providence and God's Unfulfilled Desires", *Philosophia Cristi*, knj. 15, br. 2, 2013., str. 234).

Na nekoliko mjesta u Svetom pismu nailazimo na ljude, čak i na Božji narod, koji ne poštuju Božju volju. U Psalmu 81 Bog poziva Izrael na pokajanje. U Psalmu 81,12-15 Gospodin se žali na svoj narod: "Ne slušaše glasa moga, Izrael me ne poslušao. Zato ga pustih okorjelom srcu njegovu: neka hodi kako mu se hoće! O, kad bi me moj narod slušao, kad bi Izrael putovima mojim hodio, brzo bih pokorio dušmane njegove, ruku bih svoju okrenuo na protivnike njegove."

U Izaiji 66,4 Bog sa žalošću naglašava: "Zvao sam, a nitko se ne odaziva, govorio sam, a nitko ne poslušao, nego su činili što je zlo u očima mojim, izabrali ono što mi nije po volji." U Ezekielu 18,23 Bog tvrdi da On ne nalazi nikakvo zadovoljstvo u smrti zlih. Umjesto toga, Njegova je želja da se zli pokaju i žive. U Evanđelju po Luki rečeno nam je da "farizeji i zakonoznanci ... osujetiše Božju nakanu koju je imao s njima" (Luka 7,30). Isus žali nad Jeruzalemom koji živi u pobuni protiv Njegovih želja za taj grad: "Koliko puta htjedoh skupiti djecu tvoju kao što kvočka skuplja piliće pod krila, ali vi ne htjedoste!" (Luka 13,34)

Ova biblijska slika pokazuje da Božja vladavina u našem svijetu ne isključuje postojanje neispunjenih božanskih želja s obzirom na odluke Njegovih moralno slobodnih stvorenja. U isto vrijeme Bog i dalje vlada, baš kao što naglašava Job: "Ja znam, moć je tvoja bezgranična: što god naumiš, to izvesti možeš." (Job 42,2) Peckham zaključuje da "Bog ne dobiva uvijek ono što želi (ne ostvaruje svoju idealnu volju), ali će sigurno ostvariti svoju sveobuhvatnu i najdobronamjerniju težnju (svoju djelotvornu volju)" (*Philosophia Christi*, sv. 15, br. 2, str. 236). Točnije,

“Bog je dragovoljno pristao na privremeno nezadovoljstvo koje je izazvalo zlo. Bog je ipak zadovoljan u općem smislu jer će Njegova namjera na kraju biti ispunjena i donijeti zadovoljstvo cijelom svemiru u vječno skladnom odnosu punom ljubavi.” (Isto, str. 235)

2. Božja svemoć ne znači da je Njegova providnost bez ograničenja.

Kao Svemogućí Bog, Gospodin može sve. Za Njega ništa nije nemoguće (Postanak 18,14; Marko 14,36; Luka 18,27). Dakle, sa stajališta moći i slobode Bog može sve. Međutim, sa stajališta Njegovog moralnog karaktera i Njegovih odluka o postojanju i stvarnosti stvorenog svijeta, postoje stvari koje Bog neće, i u tom smislu ne može učiniti. Iz ove perspektive Sveto pismo potvrđuje da Bog ne može učiniti određene stvari. Na primjer, On “nikad ne laže” (Titu 1,2; vidi Hebrejima 6,18), „ne može biti iskušavan zlom” (Jakov 1,13 — Varaždinska Biblija) i “ne može se odreći sam sebe” (2. Timoteju 2,13).

Ovaj sveobuhvatni prikaz Božjeg moralnog karaktera važan je za naše razumijevanje božanske providnosti, to jest Božjih postupaka u našem svijetu. Iako On ima moć i slobodan je učiniti što god želi po svojoj promisli, Njegova providnost ograničena je moralnom naravi Njegovog karaktera i odluka. Ellen G. White ističe da “Bog nikada ne prisiljava volju ili savjest” svojih stvorenja (*Velika borba*, str. 465; u izvorniku str. 591). U knjizi *Put Kristu* ona piše da je “Krist spreman osloboditi nas od grijeha, ali nas na to ne prisiljava. Ako je naša volja zbog stalnog prestupanja potpuno podčinjena zlu i mi se ne želimo osloboditi, ako ne želimo prihvatiti Njegovu milost — što bi On još mogao učiniti? Svojim namjernim odbacivanjem Njegove ljubavi mi upropaštavamo sami sebe.” (*Put Kristu*, str. 33,34; u izvorniku str. 34)

Ovo načelo znači da zbog svojeg karaktera ljubavi, Božja svemoć ne isključuje slobodnu volju Njegovih stvorenja. Njegovi promišljeni postupci ne primoravaju savjest, što objašnjava zašto nas On s ljubavlju poziva da izaberemo život, a ne smrt (Ponovljeni zakon 30,15-20) i da ne otvrdnemo svoja srca za Njegov glas (Hebrejima 3,7.8). Iako On želi spasenje svih (Ezekiel 33,11; 1. Timoteju 2,4-6; Titu 2,11; 2. Petrova 3,9), Biblija ne naučava da će svi biti spašeni (vidi na primjer Matej 25,31-46; Ivan 5,28.29).

Božja djela vođena Njegovom providnošću u skladu su s Njegovom ljubavlju. Po definiciji, ljubav se ne može nametnuti, već nužno podrazumijeva slobodan izbor. Kao izvor ljubavi (1. Ivanova 4,7.8), Bog ne nameće i ne određuje našu ljubav, već izražava duboku ljubav prema nama sa željom da u nas usadi svoju ljubav (Ivan 3,16). 1. Ivanova 4,19 to odlično objašnjava: “Što se nas tiče, mi ljubimo, jer je on nas ljubio prije.”

Istinska ljubav prema Bogu zasniva se na osobnom osvjedočenju u Njegov ljubazni i pravedni karakter. Ellen G. White to predivno opisuje: “Budući da Bog može prihvatiti samo službu ljubavi, odanost Njegovih stvorenja mora počivati na povjerenju u Njegovu pravednost i dobrotu.” (*Patrijarsi i proroci*, str. 23; u izvorniku str. 42)

3. Božanska promisao uključuje Božju idealnu i dodatnu volju.

Božja vladavina ne isključuje činjenicu da se želje koje Bog ima za nas neće ispuniti, a Njegova svemoć ne znači da postupci proizišli iz Njegove providnosti primoravaju Njegova stvorenja na odluke. Stoga božansku promisao ne treba definirati samo u okvirima idealnih radnji, koje proizlaze iz Božje idealne volje ili želje. S obzirom na to da su mnoge situacije uzrokovane ljudskim odlukama, a koje su nespojive s Božjom moralnom voljom, neka djela tumače se kao dodatna volja, u smislu da Bog situaciju koja je protivna Njegovoj moralnoj volji pretvara u nešto što je usklađeno s Njegovom moralnom/idealnom voljom.

Pojam dodatne volje posebno se uočava u izvještaju o Josipu. Njegov bolan ali i zadržavajući životni put pod utjecajem je ljudskih zlih namjera i božanske milostive providnosti. Prvo ne isključuje drugo. Posljednje ne opravdava prvo. U Postanku 50,20, Josip kaže svojoj braći: “Osim toga, iako ste vi namjeravali da meni naudite, Bog je bio ono okrenuo na dobro: da učini ono što se danas zbiva — da spasi život velikom narodu.”

Ukratko, Božja promisao pretvara jednu krajnje jadnu situaciju, koja je ishod neopravdanih zlih namjera i djela ljudskih bića, u blagoslov koji nismo mogli ni zamisliti.

Ellen G. White opisuje Božju dodatnu volju: “Josipovu je braću zavist potakla da ga prodaju kao roba, nadajući se kako će spriječiti da postane veći od njih. A kad je odveden u Egipat, oni su sebi laskali da ih više neće uznemiravati njegov san i otklonili su svaku mogućnost da će se on ispuniti. Međutim, Bog je promijenio njihove postupke i ostvario upravo ono što su oni pokušali spriječiti.” (*Patrijarsi i proroci*, str. 193; u izvorniku str. 239)

TREĆI DIO: Primjena

Čak i ako ne slijedimo Božje želje koje On ima za naš život, Bog može svaku zastrašujuću situaciju preokrenuti u blagoslov. Na osnovi ove tvrdnje, razgovarajte u svojem razredu o sljedećim pitanjima:

1. Što se treba promijeniti u našem životu da bismo u potpunosti ovisili o Božjoj volji na našem duhovnom putu? Što možemo učiniti

kako bismo bili sigurni da naše slobodne odluke nisu u suprotnosti s Božjom voljom?

2. Naš duhovni pad ne utječe na Božju ljubav prema nama. Kako nas ova divna istina pokreće u propovijedanju Evandjelja?

3. Kako možemo objasniti djeci, na njima razumljiv način, da nije sve što se događa Božja izravna volja?

Sukob u svemiru

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Postanak 3,15.

Središte proučavanja: Postanak 3,1-4; Izaija 14,12-15; Ezekiel 28,12-19; Matej 13,24-30; Ivan 8,44; Otkrivenje 12,7-9.

Uvod: Veliki sukob u svemiru svakodnevno utječe na svako ljudsko biće, kao i na svemir u cjelini. Sotona pokušava na sve načine osujetiti proslavljanje Boga, ali će na kraju biti poražen.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Veliki sukob nije dualistička bitka dviju svemoćnih sila: sukob u svemiru usredotočuje se na moralno savršenstvo Božjeg karaktera. Sukob ne uključuje dvije podjednako neovisne sile koje se bore u ratu bez kraja. Lucifer je stvoreno biće koje je stvorio Bog, a koje je zatim odlučilo dovesti u pitanje karakter svojega Stvoritelja.

2. Veliki sukob uključuje i Božji narod: cijeli svemir osjeća posljedice sukoba. Na Nebu je Krist bio glavna meta Luciferove pobune. U pustinji je Sotona doveo u pitanje Isusovo sinovstvo. Ipak, Isus je bio pobjednik, i On nas može učiniti Božjim sinovima i kćerima.

3. Do raspleta velikog sukoba ne može doći prije utvrđenog trenutka: doći će dan kada će Bog konačno stati na kraj zlu. U međuvremenu, zlu je dopušteno da dođe do svojeg vrhunca kako bi sva stvorena bića mogla uvidjeti lažne optužbe protiv božanske vlasti u njihovom pravom svjetlu.

Primjena: Kako nas činjenica da se svakodnevno suočavamo s posljedicama velikog sukoba treba učiniti još svjesnijim i spremnijim da u svakom trenutku ovisimo o Bogu?

DRUGI DIO: Komentar

1. Veliki sukob nije dualistička bitka dviju svemoćnih sila.

U različitim vjerskim i/ili filozofskim sustavima postoje različita tumačenja velikog sukoba. Utjecajna nekršćanska inačica je dualizam. Kao što C. S. Lewis ističe, dualizam je “vjerovanje da u pozadini svega stoje dvije jednake i međusobno potpuno neovisne sile, od kojih je jedna dobra, a druga zla. Prema tomu, ovaj svijet je bojište na kojem te dvije sile neprestano ratuju.” Reći da su ove sile podjednako neovisne

značilo bi da “obje oduvijek postoje”. (*Elementarno kršćanstvo*, Verbum, Zagreb, 2022.) Ovo dualističko tumačenje nije veliki sukob kakav se opisuje u Bibliji. Iz biblijske perspektive, onaj koji se sada zove Sotona “stvoren je od Boga i bio je dobar kada je stvoren, a onda je postao zao”. Slično dualizmu, kršćansko je gledište da je naš “svemir u ratu”. Ali za razliku od dualizma, “biblijski pogled ne misli da je to rat dviju neovisnih sila, nego da je to građanski rat, pobuna, i da mi živimo u prostoru i vremenu koje su zaposjeli pobunjenici. U određenom smislu ovaj svijet je područje koje je zauzeo neprijatelj.” (*Isto*, str. 36)

Dakle, umjesto velikog sukoba u svemiru između dviju neovisnih svemoćnih sila, imamo pobunu stvorenja protiv Stvoritelja. Prema onomu što saznajemo o ulozi zmije u Postanku 3, sukob se odvija oko razumijevanja Božjeg karaktera koji se ogleda u Njegovom Zakonu. Drugim riječima, je li Bog pouzdan? Možemo li vjerovati Njegovim riječima? Ova dva pitanja ključna su za blizak odnos. U osnovi je nemoguće razviti iskren i dubok odnos pun ljubavi s nekim komu ne vjerujemo.

Luciferova pobuna protiv Boga, koja označava početak sukoba u svemiru, počinje na Nebu i opisana je u Izaiji 14,12-15 i Ezekielu 28,12-19, posebno kada ih usporedimo s Postankom 3 i Otkrivenjem 12. Dok se odlomci u Izaiji i Ezekielu izravno odnose na babilonskog i tirkoga kralja, “u svakom odlomku postoji kretanje od lokalne, povijesne stvarnosti zemaljskih kraljeva prema nebeskoj stvarnosti koja opisuje Lucifera/Sotonu i pojavu velikog sukoba” (Richard Davidson, “Cosmic Narrative for the Coming Millennium”, *Journal of the Adventist Theological Society* 11/1—2, 2000. str. 107). U biti, Lucifer/Sotona se želi uzvisiti iznad Boga. On želi posjedovati/preoteti Božji uzvišeni status i moć, ali ne i Njegov karakter pun ljubavi, s obzirom na to da se pokušava uzvisiti klevetom (Ezekiel 28,16) i lažima (Postanak 3,4; Ivan 8,44).

2. Veliki sukob obuhvaća i Božji narod.

Iako je veliki sukob počeo na Nebu pobunom Lucifera protiv Boga, na kraju je nekako obuhvatio svemir u cjelini. Točnije, radilo se o anđelima (Otkrivenje 12,7-9) i ljudima (Postanak 3). Zato što je Eva popustila kušnji, a Adam svjesno krenuo za njom, naš svijet je postao pozornica velikog sukoba. U našem grešnom svijetu ljudska bića svakodnevno se suočavaju s postojanjem i posljedicama sukoba u svemiru. Ovo vrijedi i za povijest Božjeg naroda u cijelom Svetom pismu.

Kako je Krist već bio glavna meta Luciferove pobune na Nebu (Otkrivenje 12,7; vidi također Ellen G. White, *Patrijarsi i proroci*, poglavlje “Zašto je dopuštena pojava grijeha?”), tako je i u svojem zemaljskom obličju kao naš Otkupitelj i novi predstavnik Božjeg naroda, drugi Adam

(Rimljanima 5,14; 1. Korinćanima 15,22.45), utjelovljeni Isus, postao glavna meta pojačanih Sotoninih napada u pustinji.

Lukinom izvještaju o Kristovoj kušnji prethodi božanska potvrda Njegovog sinovstva ("Ti si Sin moj, Ljubjeni moj, koga sam odabrao!" Luka 3,22) u izvještaju o Njegovom krštenju, nakon čega slijedi rodoslovlje, počevši od Isusa kao "sina Josipovog" (Luka 3,23), i postupno se krećući unatrag (Luka 3,23-38) do Adama, "sina Božjeg" (Luka 3,38). Imajući na umu ovu pozadinu sinovstva, pozorni slušatelj/čitatelj evanđelja vidi da Sotona počinje svoju kušnju u pustinji pitanjem je li Isus doista "Sin Božji" (Luka 4,3), upravo onim što je božanski glas rekao Isusu nekoliko redaka prije. Ako uzmemo Adama kao važan podatak u rodoslovlju, koje neposredno prethodi izvještaju o kušnji, postoji velika sličnost sa zmijinom kušnjom u Edenskom vrtu, gdje je Eva također dovela u pitanje (vidi Postanak 3,1.4) jasnu Božju izjavu danu njezinom mužu i njoj o smrtonosnim posljedicama uzimanja ploda sa stabla spoznaje dobra i zla, kao što je navedeno nekoliko redaka ranije (vidi Postanak 2,17).

U svakom slučaju, radosna je vijest u izvještaju o kušnji opisanoj u evanđelju da imamo drugačiju povijest čovječanstva zahvaljujući Isusu, novom Adamu. Dok je Adam pao na kušnji u Edenskom vrtu, Isus je pobijedio u kušnji u pustinji. Njegova pobjeda otvorila je novi obzor za Božje sinove i kćeri u velikom sukobu, budući da je Krist novi Adam, odnosno nova glava ljudske obitelji.

U Evanđelju po Mateju izvještaj o kušnji pojavljuje se odmah nakon izvještaja o Isusovom krštenju. Umjesto Lukinog spominjanja Adama kao praoca svih ljudi, Matej na umu ima izraelski narod. Rodoslovlje navodi osobe kao što su Abraham i David (Matej 1,1-17), a proglas o ubijanju djece u sklopu povijesti o Isusovom životu (Matej 2,13-16) kao da je odjek povijesti o Mojsiju. Usporedba s izraelskim narodom postaje naglašenija kada primijetimo da su svi odgovori koje je Isus dao đavlu u pustinji biblijski preuzeti iz iskustva Izraela u pustinji (Ponovljeni zakon 8,3; 6,16; 6,13). Ukratko, tamo gdje je Izrael pao, Isus je pobijedio, što otvara novi obzor Božjem narodu u velikom sukobu u svemiru, jer Krist zauzima mjesto novog Izraela.

3. Do raspleta velikog sukoba ne može doći prije utvrđenog trenutka.

Usporedba o pšenici i kukulju u Mateju 13,24-30 ukazuje na prisutnost velikog sukoba u Isusovom nauku o nebeskom kraljevstvu. Neprijatelj sije korov koji će rasti zajedno sa pšenicom (dobrim sjemenom). Ova sjetva nije samo zla, već i obmanjujuća, jer svaki pokušaj da se

korov odmah počupa kako bi se ova problematična situacija popravila, može ugroziti pšenicu (Matej 13,29). Stoga njihovo nužno razlikovanje i razdvajanje mora pričekati do žetve ili konačnog suda (Matej 13,30).

Važno je napomenuti da izvještaj Ellen G. White o Božjoj reakciji na Lucifera/Sotonu u početnim fazama velikog sukoba na Nebu prati isto biblijsko načelo koje je istaknuto u usporedbi o pšenici i ljulju. Dok objašnjava zašto Bog nije odmah uništio Sotonu, Ellen G. White naglašava da "utjecaj varalice ne bi bio zauvijek uništen, niti bi duh pobune bio sasvim iskorijenjen. Trebalo je dopustiti da zlo sazri. Za dobro cijelog svemira Sotona mora tijekom beskrajnih vjekova potpunije razviti svoja načela kako bi njegove optužbe protiv božanske vladavine sva stvorenja mogla vidjeti u pravoj svjetlosti, kako se nikada više Božja pravda i milosrđe te nepromjenjivost Njegovog Zakona ne bi doveli u pitanje." (*Veliki sukob*, str. 395; u izvorniku str. 499)

TREĆI DIO: Primjena

Razgovarajte o sljedećim pitanjima u svojem razredu:

1. Kako biste nevjerniku mogli najbolje objasniti narav velikog sukoba u svemiru s obzirom na to da se svi suočavamo s njegovim posljedicama?

2. Dok razmišljamo o načinu na koji Bog odgovara na lažne optužbe koje je iznio đavao, dirnuti smo Njegovim karakterom ljubavi i vjernosti. Kako izgradnja odnosa povjerenja jednih prema drugima u crkvi pokazuje Božji karakter pun ljubavi?

3. Hoćete li voljeti nekoga i vjerovati mu ovisi o moralnom karakteru te osobe. Koje vrline trebate uz Božju pomoć njegovati da biste odražavali Božji karakter?

4. Kada se ljudi udalje od Boga, često se nešto promijeni u njihovom pogledu na Božji karakter. Da bismo izbjegli ovu opasnost, na koje načine možemo biti svjesniji Božje prisutnosti i uzdizati/pokazivati Njegove osobine i karakter ljubavi prema drugima?

Pravila djelovanja

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: 1. Ivanova 3,8.

Središte proučavanja: Job 1,1-12; Job 2,1-7; Daniel 10; Luka 4,6; Ivan 12,31.

Uvod: Bog ograničava Sotonu u njegovoj vladavini. Sotona je nezakoniti vladar, posebno sa stajališta njegovog karaktera.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Sotona je nezakoniti i privremeni “vladar”: Bog mu je dao ograničenu i privremenu vlast nakon što je grijeh došao na ovaj svijet, ali ta vlast nije zakonita. Iako je Bog ograničio svoju aktivnost u uklanjanju zla u ovom svijetu, Isus je ipak pobijedio Sotonu. Kristova pobjeda u kušnji u pustinji i poraz Sotone na križu ukazuju na to da je njegova vlast nezakonita i privremena.

2. Sotona kleveće i zarobljava pod svojom “vladavinom”: usprkos činjenici da je on nezakoniti i privremeni vladar, ljudska bića mogu postati zakoniti zatočenici njegove vladavine. Naša ljudska volja sklona je slijediti Sotonine prijedloge ako Krist ne prebiva u nama i ako On ne upravlja našim željama i životom.

3. Sotona je ograničen u svojoj “vladavini”: on ima prostora i vremena da “vlada”, ali ga je Bog ograničio u ovoj “vladavini”. U razvoju ljudske povijesti, sile dobra suprotstavljaju se zlu, a molitve vjernika djelotvorno su sredstvo protiv sila zla.

Primjena: Sotona je ograničen u svojoj privremenoj vladavini. Na osnovi Isusove pobjede mi nismo pod ropstvom straha od smrti. Ali i dalje trebamo biti budni i ovisiti o Božjoj sili. Kako vam vaš molitveni život može pomoći da se uspješno oduprete Sotoninoj nezakonitoj vladavini?

DRUGI DIO: Komentar

1. Sotona je nezakoniti i privremeni “vladar”.

U sinoptičkim evanđeljima središte nepomirljive suprotnosti između Sotone i Isusa bilo je kušnja u pustinji (Matej 4,1-11; Marko 1,12.13; Luka 4,1-13). Među trojicom pisaca sinoptičkih evanđelja, Luka iznosi dodatne pojedinosti o trećoj kušnji koja se odnosi na navodnu Sotoninu

vladavinu. Pokazavši Isusu “za tren oka sva kraljevstva cijelog svijeta” (Luka 4,5), davao Mu je ponudio “svu vlast nad njima i raskoš koja im pripada”, tvrdeći da je njemu “predana i daje je komu hoće” (Luka 4,6).

Nesporno je da Sotona posjeduje vlast za koju tvrdi da je ima, i ako je posjeduje, kako ju je stekao. Da budemo jasni, nakon što je grijeh došao na svijet, “Bog daje Sotoni značajnu slobodu da vrši svoj pogubni utjecaj širom svijeta” (Sydney H. T. Page, *Powers of Evil: A Biblical Study of Satan and Demons*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995., str. 98). Međutim, ova sloboda ne znači da Sotona ima zakonitu vlast u svijetu. Odbacujući Sotoninu ponudu, Isus ne priznaje zakonitost takve vlasti.

U Ivanovom evanđelju neprijateljstvo između Sotone i Isusa posebno je naglašeno u izrazu “knez [vladar] ovoga svijeta” (Ivan 12,31; 14,30; 16,11). U Ivanu 12,31-33 Isus naglašava suđenje svijetu i zbacivanje njegovog kneza/vladara, s posebnim osvrtom na svoju smrt. U Ivanu 14,30, Isus u svojem oprostajnom govoru učenicima ističe da se “približuje knez ovoga svijeta”. Naglašavajući neprijateljstvo u ovoj izjavi, Isus dodaje: “On protiv mene ne može ništa.” Ova izjava vjerojatno najavljuje dolazak Jude Iskariotskog, posrednika preko kojega “sam davao ubrzava Isusovu smrt”. Međutim, križ nije trijumf Sotone, već njegovo iznenađujuće svrgavanje. (vidi D. A. Carson, *The Gospel According to John*, The Pillar New Testament Commentary, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1991., str. 508) Zatim, dok poučava učenike o obećanom Duhu Svetome, Isus ponovno naglašava, sada u Ivanu 16,11, da je “osuđen knez [vladar] ovoga svijeta”, što izgleda kao odjek tvrdnje o izgonu Sotone u Ivanu 12,31: “Sad će biti knez ovoga svijeta biti izbačen.”

Dakle, dok pisci sinoptičkih evanđelja naglašavaju pobjedu Krista nad Sotonom u kušnji u pustinji na početku Njegove javne službe, Ivanovo evanđelje naglašava poraz Sotone, kneza/vladara ovoga svijeta, na križu (vidi također *Powers of Evil: A Biblical Study of Satan and Demons*, str. 129), odnosno na kraju Isusove zemaljske službe. U oba slučaja saznajemo da je Sotona nezakoniti i privremeni vladar grešnoga svijeta koji Bog ljubi, ali je i osuđen zbog toga što je odbacio Isusa (Ivan 1,10.29; 3,16.17.19; 12,31.47; 15,18.19) Kao što piše Robert Recker, Sotona je “svrgnuti knez ili je u procesu svrgavanja” (“Satan: In Power or Dethroned?”, *Calvin Theological Journal* 6, br. 2, 1971., str. 147).

2. Sotona kleveće i zarobljava pod svojom “vladavinom”.

Usprkos tomu što je Sotona nezakoniti vladar, zbog pada u grijeh ljudska bića postala su zakoniti zarobljenici njegove vladavine. Ellen G. White piše da je “pali čovjek Sotonin zakoniti zarobljenik. ... Čovjek je

po naravi sklon slijediti Sotonine prijedloge i ne može se uspješno oduprijeti strašnome neprijatelju ako u njemu ne živi Krist, silni Pobjednik, koji upravlja njegovim željama i daje mu snagu.” (*Svjedočanstva za Crkvu*, sv. 1, str. 298; u izvorniku str. 341)

Nije Bog taj koji je “učinio Sotonu ‘knezom ovoga svijeta’, već su ga ljudska bića učinila takvim zbog svojeg pada u grijeh” (Page, *Powers of Evil: A Biblical Study of Satan and Demons*, str. 129).

Iako je, promatrajući pad ljudi u grijeh, Sotona zakoniti vladar palih ljudskih bića, on je i dalje nezakoniti vladar sa stajališta svojega karaktera i djelovanja. Isus ga naglašeno opisuje kao lašca i ubojicu. Prema Njegovim riječima, Sotona “bijaše ubojica ljudi od početka i nije stajao čvrsto u istini jer u njemu nema istine. Kad god govori laž, govori svoje vlastito, jer je lažac i otac laži.” (Ivan 8,44) Laži/klevete i zarobljeništvo smrtnika u njihovim grijesima bit su njegove “vladavine”, koju će Isus zbaciti.

Evangelje po Ivanu naglašava da je “knez [vladar] ovoga svijeta” poražen i zbačen Kristovom žrtvom na križu, Njegovim uskrsnućem i uzašašćem k Ocu (Ivan 12,31-33; 16,11). Međutim, Isusova zastupnička molitva u ime Njegovih učenika u Ivanu 17, pokazuje da utjecaj Sotone na čovječanstvo ne završava na križu. “Naprotiv, Ivan ukazuje da će protivljenje koje će Sotona potaknuti protiv Isusa biti usmjereno i protiv Isusovih sljedbenika.” (*Powers of Evil: A Biblical Study of Satan and Demons*, str. 130) U Ivanu 17,15 Isus se moli da ih Otac sačuva “od zla” jer su u svijetu, ali mu ne pripadaju (Ivan 17,15.16). U 1. Ivanovoj 5,19 pravi se razlika između vjernika i nevjernika (onih od svijeta), suprotstavljajući Božji narod onima koji su pod vlašću đavla: “Znamo da smo mi od Boga a da je sav svijet u vlasti Zloga.”

Hebrejima 2,14.15 precizira moć koju davao ima nad grešnim ljudskim bićima podvrgavajući ih ropstvu, u smislu “vlasti smrti”. Ovaj odlomak također pokazuje da Isus uništava ovu moć svojom smrću. Dakle, na osnovi Isusove pobjede, nismo pod ropstvom straha od smrti. Ali i dalje trebamo biti budni i ovisiti o Božjoj sili. Povijest spasenja još nije završena i “đavao obilazi kao ričući lav tražeći koga da proždere” (1. Petrova 5,8). Štoviše, prije svojega konačnog uništenja (Otkrivenje 20,10), Sotona stalno optužuje vjernike pred Bogom (Otkrivenje 12,10); a povijest Jobovog života pokazuje da je kleveta (Job 1,9-11; 2,5) i dio je đavolje strategije optuživanja.

3. Sotona je ograničen u svojoj “vladavini”.

Grešna ljudska bića postavila su Sotonu za vladara i slušaju njegove klevetničke optužbe, umjesto da ih Bog jednostavno odbaci. Bog ovo

dopušta kako bi se jasno pokazalo da su ove optužbe lažne. Stoga Sotona ima prostora i vremena da “vlada”, ali kao što pokazuje i povijest o Jobu (“samo ruku svoju na nj ne diži” — Job 1,12; “život mu samo sačuvaj” — Job 2,6), Bog ga ograničava u ovoj “vladavini”.

Štoviše, Daniel 10 uči nas o granicama zla. Prema ovom poglavlju, “rasplet ljudske povijesti nije određen samo odlukama koje donose ljudska bića, jer postoji nevidljiva dimenzija stvarnosti koja se također mora uzeti u obzir. Konkretno, postoje zlonamjerne sile u svemiru koje vrše poguban utjecaj na društveno-političku vlast, posebno kada je u pitanju Božji narod.

Ipak, moć ovih zlih sila je ograničena jer im se suprotstavljaju nevidljive snage koje pripadaju dobru, a vjerne molitve vjernika također djeluju protiv njih. Koliko god sile zla bile u nepomirljivoj suprotnosti s Božjom voljom, one ne mogu spriječiti da se ona ostvari.” (*Powers of Evil: A Biblical Study of Satan and Demons*, str. 64)

Ellen G. White potvrđuje postojanje velikog sukoba u životu svakog čovjeka i također ističe važnost molitve u ovom kontekstu. U poglavlju “Sotonina moć” u *Sujedočanstvima za Crkvu*, sv. 1, ona naglašava da “samo Bog može ograničiti Sotoninu silu” (str. 298; u izvorniku str. 341) i da je vidjela “zle anđele kako se bore za duše i Božje anđele kako im se odupiru. Sukob je bio strašan.” (str. 301; u izvorniku str. 345) Međutim, dodaje ona, “posao dobrih anđela nije da upravljaju umom ljudi protiv njihove volje. Ako je prepuste neprijatelju i ne učine napor da mu se odupru, Božji anđeli ne mogu učiniti ništa drugo nego zadržavati Sotonine snage da ih ne unište dok oni koji su u opasnosti ne dobiju više svjetla i potaknu ih da ustanu i potraže pomoć s Neba.” (str. 301,302; u izvorniku str. 345) U tom kontekstu ona naglašava da je “veliki Zapovjednik na Nebu i na Zemlji ograničio Sotoninu silu” i istodobno naglašava važnost molitve, jer “Spasitelj čuje ozbiljnu molitvu vjere i šalje pojačanje anđela koji su jaki u sili da je (dušu) izbave” (str. 302; u izvorniku str. 346).

TREĆI DIO: Primjena

Jobova knjiga pruža zadivljujući uvid u stvarnost velikog sukoba. Job se bojava Boga usprkos okolnostima. Uzimajući ovu perspektivu u obzir, razgovarajte o sljedećim pitanjima:

1. Kako nas Božja zaštita može nadahnuti da prema Bogu imamo strahopoštovanje, želimo Ga u svojem životu i ljubimo još više? Na koje bi načine Njegova zaštita mogla biti smetnja ili spriječiti neke od nas u našem odgovoru na Njegov poziv?

2. Sotona ima ograničenja koja su nametnuta njegovoj vladavini i koja postaju vidljiva u prizoru nebeskog vijeća u Knjizi o Jobu. Što nam postojeća ograničenja Sotonine moći govore o Božjoj sili i djelima?

3. U poglavlju "Sotonina moć" (*Svjedočanstva za Crkvu*, sv. 1, str. 301,302; u izvorniku str. 345), Ellen G. White naglašava važnost molitve kako bi Bog mogao poslati anđele da nas izbave. U tom smislu, koliko je vaš molitveni život važan u otvaranju putova za božansko djelovanje?

Što sam još mogao učiniti?

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Ivan 18,37.

Središte proučavanja: Izaija 5,1-4; Matej 21,33-41; Rimljanima 3,25.26; Rimljanima 5,8; Otkrivenje 15,3; Otkrivenje 19,2.

Uvod: Pozvani smo da priznamo i objavimo Božju pravednost i Njegove namjere pune ljubavi prema Njegovom narodu.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Moramo priznati Božju pravednost: pozvani smo priznati da je Bog pravedan. U usporedbi o vinogradu, Božja pravednost je slikovito potvrđena i priznata od strane prisutnih slušatelja. Isus priča ovu usporedbu kako bi okupljeno mnoštvo priznalo legitimnost postupaka domaćina/vlasnika, za razliku od zlih postupaka vinogradara.

2. Moramo priznati da su Božje namjere pune ljubavi: u Mateju 21,33-41 prisutni slušatelji priznaju da je domaćin učinio sve što je mogao prije nego što je donio presudu. Također, u Izaiji 5, sam Bog ističe da je učinio sve što je mogao za svoj narod. Pitanje: “Što je još trebalo činiti vinogradu mojemu što mu ne učinih?” (Izaija 5,4), poziv je na prepoznavanje Božjih namjera i postupaka za dobrobit Njegovog naroda.

3. Moramo objaviti Božju pravednost kao i Njegove dobre namjere za nas: Biblija nas poziva ne samo da prepoznamo Božju pravednost i Njegova djela ljubavi, već i da objavimo da je Bog savršeno pravedan. U Otkrivenju 15,3 sveci pjevaju i objavljuju: “Velika su i divna tvoja djela, Gospodaru, Bože, Svemoguću! Pravedni su i ispravni tvoji putovi, Kralju naroda!”

Primjena: Na koje sve načine u našem svakodnevnom životu i u našim razgovorima o Bogu možemo priznati i objavljevati Božju pravednost i Njegove dobre namjere za nas?

DRUGI DIO: Komentar

1. Moramo priznati Božju pravednost.

Prema Svetom pismu, mi kao slaba i ograničena stvorenja ne možemo suditi o Božjim putovima (vidi Božji govor zabilježen u Jobu 38—42;

vidi također Rimljanima 9,20). U isto vrijeme pozvani smo da priznamo da je Bog pravedan. Rimljanima 3,26 naglašava da je Kristova krv očitovanje (grč. *endeiksis*) Božje pravednosti, jer je u svojoj milosti "propuštao prošle grijeh" (Rimljanima 3,25). Dakle, Kristova krv pokazuje da Bog ne samo da oprašta (opravdava), nego je i pravedan. Važno je napomenuti da grčka imenica *endeiksis*, koja je prevedena kao "očitovanje" ("da pokaže svoju pravdu", Rimljanima 3,26), označava nekoga tko "primorava na prihvaćanje nečega, mentalno ili emocionalno, očitovanje, dokaz" (Frederick W. Danker, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 332).

Dakle, ova imenica u Rimljanima 3,26 naglašava da Bog nije samo pravedan, već da nam On namjerava očitovati, pokazati i dokazati da je pravedan. Thomas Schreiner tvrdi da u ovom odlomku nalazimo Božju "želju da pokaže svoju pravednost". On dodaje: "Očitovavši svoju spasonosnu narav i pravičan sud, Bog je opravdao svoje ime pred svijetom." (*Romans: Baker Exegetical Commentary of the New Testament*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1998., str. 198,199)

U usporedbi o vinogradu (Matej 21,33-41; vidi i Marko 12,1-12; Luka 20,9-19), Božja pravednost je slikovito potvrđena, a samim tim i priznata od strane prisutnih. Dok usporedba teče, Isus iznosi niz razumnih odluka koje je donio vlasnik vinograda, kao odgovor na nerazumne stavove vinogradara kojima je dao vinograd u najam. Pošto je domaćin otišao u daleku zemlju, poslao je svoje sluge da prime plodove vinograda u vrijeme berbe. Apsurdno je što su vinogradari dvaput zlostavljali sluge, a jednog od njih čak i ubili. Stoga je razumljivo da je vlasnik na kraju poslao svojeg sina misleći da će vinogradari pokazati poštovanje prema njemu. Međutim, u još apsurdnijoj reakciji vinogradari su bezumno ubili i sina, kako bi mu oteli baštinu.

Isus priča ovu usporedbu na takav način da slušatelji mogu pratiti i postupno priznati opravdanost postupaka domaćina, za razliku od bezumlja vinogradara. Zaključak usporedbe Isus izvlači izravno od prisutnih. On ih pita: "Kada dođe gospodar vinograda, kako će postupiti s tim vinogradarima?" Odgovoriše mu: "Te će zločince pogubiti za zločine, a vinograd će dati u zakup drugim vinogradarima, takvima koji će mu predati plodove u njihovo vrijeme." (Matej 21, 40.41)

Dakle, slušatelji usporedbe mogu zaključiti da vlasnik nije mogao učiniti ništa više od učinjenog. Kako oni jasno prepoznaju, učinio je sve da se na pravi način obračuna s vinogradarima. Tako se on u očima slušatelja smatra pravednim u izvršenju očekivane kazne za zle vinogradare. Budući da ova usporedba slikovito govori o Božjoj pravednosti, On

ne samo da je pravedan, nego se takvim i doživljava. To je i bio dio Isusove namjere, kao što vidimo, iz interaktivnog načina na koji On zaključuje usporedbu. Ovo opažanje ispunjenja pravde u očima slušateljstva proizlazi iz jasnog priznanja da je vlasnik učinio sve što je mogao da održi ispravan odnos s onima koji su se ponašali loše, prije nego što ih je morao osuditi na smrt.

2. Moramo priznati da su Božje namjere pune ljubavi.

Ako u usporedbi o vinogradu, kako ju je ispričao Isus u Mateju 21,33-41, zaključak slušatelja pokazuje da oni prepoznaju da je vlasnik učinio sve što je mogao prije nego što je donio pravednu presudu, onda u 5. poglavlju Izaije, u “pjesmi svog ljubljenog njegovu vinogradu”, sâm Bog potvrđuje da je učinio sve što je mogao za svoj narod. Dok je u usporedbi o vinogradu koju je ispričao Isus problem bio s vinogradarima, što slikovito upućuje na “glavare svećeničke i farizeje” (Matej 21,45), u Izaiji 5 ističe se da je problem sa samim vinogradom, koji se slikovito odnosi na “dom Izraelov” (Izaija 5,7), to jest “izabrani nasad njegov” (Izaija 5,3.7).

Poput domaćina iz usporedbe koji je učinio sve što je mogao da održi dobar odnos s vinogradarima, Dragi iz pjesme učinio je sve što je bilo u njegovoj moći da vinograd dobro urodi. Točnije, on je vinograd zasadio “na brežuljku rodnome” (Izaija 5,1), “okopa ga, iskrči kamenje”, “posadi ga lozom plemenitom”, “posred njega kulu on podiže” i “u nj tijasak metnu” (Izaija 5,2). Sve ove pripremne radnje bile su pothranjivane pozitivnim očekivanjem da će vinograd “uroditi groždem”, ali, nažalost, “on izrodi vinjagu” (Izaija 5,2). Konkretno, Bog se “nadao pravdi” među svojim narodom, ali ono što je vidio bilo je tlačenje. Tražio je “pravičnost”, ali ono što je čuo bilo je “vapaj u pomoć” (Izaija 5,7).

Dok Isus traži od svojih slušatelja da odgovore kako bi vlasnik trebao postupiti nakon svega što je učinio u kontekstu usporedbe, Bog poziva Judejce u Izaiji da “presude” između Njega i Njegovog vinograda (Izaija 5,3). Ova presuda treba odgovoriti na pitanje: “Što još mogoh učiniti za svoj vinograd pa da nisam učinio?” (Izaija 5,4) Ovo retoričko pitanje treba dovesti do zaključka da je Bog učinio sve što je bilo u Njegovoj moći da Njegov narod donese “dobre plodove”, da tako kažemo. Stoga je ovo pitanje, na kraju krajeva, poziv da se priznaju sva očekivanja, namjere i djela ljubavi koja Bog čini za svoj narod.

Štoviše, Bog ne samo da ljubi svoj narod, kao što se naglašava u Rimljanima 5,8 (“Ali Bog pokaza svoju ljubav prema nama time što je Krist, dok smo još bili grešnici, umro za nas.”), već im također pokazuje tu ljubav — ono što se pokazuje, može biti prirodnije priznato ili pre-

poznato. Kao što se u Rimljanima 3,26 izrazom “očitovanje” (*endeiksis*) potvrđuje da je Bog pravedan na osnovi Kristove prolivene krvi, tako se i u Rimljanima 5,8 ovaj pojam koristi u vezi s Kristovom smrću, sada s glagolom *sinístēmi*, da potvrdi Božju ljubav prema nama. Ovaj grčki glagol sadrži značenje pružanja “dokaza o određenoj osobini ili djelu, pokazati, očitovati” (Danker, i dr., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 973). Različiti biblijski prijevodi naglašavaju ovu misao sličnim riječima: “Bog pokazuje svoju ljubav prema nama.”

3. Moramo objaviti Božju pravednost kao i Njegove dobre namjere za nas.

Biblija ne samo da nas poziva da priznamo Božju pravednost i Njegove dobre namjere za nas, već bismo također trebali objaviti ono što prepoznajemo kod Boga. Na primjer, ovu vrstu objavljivanja Gospodnjih djela nalazimo u Otkrivenju 15,3, gdje sveci pjevaju: “Velika su i divna djela tvoja, Gospodaru, Bože, Svemogućí! Pravedni su i ispravni tvoji putovi, Kralju naroda!” Slično tomu, u Otkrivenju 19,2 veliko mnoštvo na Nebu glasno kliče: “Jer su istiniti i pravedni njegovi sudovi! Jer je osudio veliku Bludnicu, koja pokvari zemlju svojim bludom, i na njoj osvetio krv svojih sluga!”

TREĆI DIO: Primjena

U Rimljanima 3,26 naglašava se da je Bog ne samo pravedan, već također namjerava očitovati, pokazati i dokazati da je pravedan. Imajući na umu ovu misao, razgovarajte o sljedećim pitanjima u svojem razredu:

1. Koliko je ohrabrujuće znati da Bog čini sve da pokaže svoju pravednost i pravdu prema svojem narodu? Kakvi su vaši osjećaji prema Bogu zbog te spoznaje?

2. Kako priznanje Božje pravednosti i Njegovih dobrih namjera za nas utječe na naše objavljivanje Njegove pravednosti drugima? Kako ovo priznanje može biti istaknuto u našem naviještanju Radosne vijesti?

3. Kako možemo ostati dosljedni u pokazivanju ljubavi prema Bogu, čak i u trenucima patnje?

Ljubav i pravda — dvije najveće zapovijedi

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: 1. Ivanova 4,20.

Središte proučavanja: Matej 19,16-22; Matej 22,35-40; Matej 25,40.45; Luka 10,30-37; 1. Ivanova 4,20.

Uvod: Ako ljubimo Boga, ljubiti ćemo jedni druge i pokazivat ćemo brigu o njihovoj dobrobiti.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava dvije glavne misli:

1. Postoji neraskidiva veza između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima (pravda): u Svetom pismu, ljubiti svojega bližnjega podrazumijeva konkretnu ljubav koja se ogleda u dijeljenju materijalnih dobara s bratom i sestrom u nevolji. Ljubav prema drugima podrazumijeva brigu za njihovo dobro. Kristova samopožrtvovna ljubav prema nama osnova je našeg poznavanja i pokazivanja ljubavi, pri čemu ne ljubiti druge znači ne vidjeti Boga koji je otkriven u Isusu Kristu.

2. Pogrešno pokazivanje ljubavi: ako ljubimo Boga, ljubiti ćemo bližnje i bit ćemo pravedni radi njihove dobrobiti. Nasuprot tomu, kada ljubav prema Bogu i činjenje pravde drugima nisu povezani, to pokazuje nedostatak posvećenosti u držanju Božjih zapovijedi. Tako je bilo s bogatim mladićem, koji je smatrao da vrši zapovijedi, ali nije pokazao ljubav prema siromašnima. Drugi primjer u evanđeljima jesu svećenik i levit u usporedbi o milosrdnom Samarijancu. I oni su mislili da slijede vjerska pravila kako bi ostali čisti, ali nisu pokazali suosjećanje i ljubav.

Primjena: Živate li u skladu s tvrdnjom da ljubav prema Bogu podrazumijeva brigu o potrebama bližnjih?

DRUGI DIO: Komentar

1. Postoji neraskidiva veza između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima (pravda).

Veza između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima u 1. Ivanovoj 4,20 pruža važnu razradu Ivanovih upozorenja protiv nepokazivanja ljubavi prema braći i sestrama, kao što je naglašeno u prethodnim odlomcima. Karen H. Jobes ističe da je u 1. Ivanovoj 4,20 “Ivan

zaokružio svoju raspravu o pokazivanju ljubavi, posebno prema onima koji su u vjeri” (*John: Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2014., str. 206). Najmanje tri odlomka u 1. Ivanovoj bave se ovom raspravom.

U 1. Ivanovoj 2,9-11 Ivan povezuje pokazivanje ljubavi i mržnje prema subraći suprotstavljenim slikama svjetla i tame. Prema njegovim riječima, “tko tvrdi da je u svjetlu, a mrzi svoga brata, u tami je sveudilj. Tko ljubi svoga brata, stalno je u svjetlu, i u njemu nema sablazni. Ali tko mrzi svoga brata, u tami je; on živi u tami i ne zna kamo ide, jer mu je tama zaslijepila oči.” (1. Ivanova 2,9-11)

U 1. Ivanovoj 3,10.11 također se prikazuje razlika između Božje djece i đavolske djece: “Djeca Božja i djeca đavolska poznaju se po ovome: tko god ne čini što je pravedno i tko ne ljubi svoga brata, nije od Boga. Jer ovo je poruka koju smo čuli od početka: ljubimo jedan drugoga!”

U 1. Ivanovoj 3,14-17 nalazimo više pojedinosti o Ivanovim upozorenjima o ovom pitanju, sada s usporedbom i isticanjem suprotnosti između života i smrti: “Mi znamo da smo prešli iz smrti u život, jer ljubimo braću. Tko ne ljubi, ostaje u smrti. Tko god mrzi svoga brata, ubojica je; a znate da nijedan ubojica nema u sebi trajnoga, vječnoga života. Po tomu smo spoznali ljubav što je on za nas dao svoj život. Tako i mi moramo dati svoj život za svoju braću. Tko god posjeduje zemaljska dobra i vidi svoga brata u nevolji i od njega zatvori svoje srce — kako će ljubav Božja ostati u njemu?”

U ovom odlomku primjećuju se dvije značajne pojedinosti. Prvo, ljubiti brata u vjeri izražava se u smislu dijeljenja materijalnih dobara s bratom ili sestrom koji su u nevolji. Ovaj konkretni čin pokazivanja ljubavi važan je oblik pravde, utoliko što se unapređenje pravde ili društvenog blagostanja pozitivno shvaća kao unapređenje dobrobiti drugih, što podrazumijeva ublažavanje patnje u svijetu. Patnja se ovdje promatra kao opipljiv oblik nepravde. Zatim, ljubav koja se zalaže za pravdu u smislu zadovoljenja potreba drugih, kristološki je utemeljena u 1. Ivanovoj 3,16: “Po tomu smo spoznali ljubav što je on za nas dao svoj život. Tako i mi moramo dati svoj život za svoju braću.” Kristova samopožrtvovna ljubav prema nama osnova je našeg poznavanja i pokazivanja ljubavi.

Dakle, ako čitamo 1. Ivanovu 4,20: “Ako netko tvrdi: ‘Ljubim Boga’, a mrzi svoga brata, lažac je; jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi”, u svjetlu ranije navedenih redaka u 1. Ivanovoj 2,9-11; 3,10.11, a posebno u 1. Ivanovoj 3,14-17, moguće je izvući sljedeće zaključke: prvo, nedostatak ljubavi prema bližnjima po-

sebno je izražen u zanemarivanju materijalnih potreba braće i sestara. Prema teološkom izvođenju zaključka iz 1. Ivanove 4,20, ovaj nedostatak ljubavi dokaz je da vjernik ne ljubi Boga. Teološka antropologija mogla bi biti osnova za ovaj zaključak, jer je Bog stvorio ljudska bića na svoju sliku (Postanak1,27).

Međutim, osnova zaključka na temelju 1. Ivanove 4,20 također je kristološka, odnosno kao što se već vidi u 1. Ivanovoj 3,16, Kristova samopožrtvovna ljubav temelj je i našeg pokazivanja ljubavi i poticaj za našu ljubav prema drugima. Ova kristološka osnova ponovno je potvrđena u 1. Ivanovoj 4,9-11.

Iako "Boga nikad nitko nije gledao" (1. Ivanova 4,12), Njegova ljubav postala je vidljiva ili "njegova je ljubav u nama savršena" jer "je Bog poslao na svijet svoga jedinorođenog Sina da živimo po njemu" (1. Ivanova 4,9). Činjenica da mi "ljubimo jer je on nas ljubio prije" (1. Ivanova 4,19) kristološki je objašnjena u smislu da nismo mi prvi ljubili Boga, već da je On "poslao Sina svoga kao žrtvu pomirnicu za naše grijeha" (1. Ivanova 4,10). I "ako je Bog nas tako ljubio, i mi moramo ljubiti jedan drugoga" (1. Ivanova 4,11).

Misao da je Krist vidljivo očitovanje ljubavi koju pokazuje Bog, koji nama nije fizički vidljiv (1. Ivanova 4,12), potkrepljuje i Ivanovo svjedočenje kao očevica Isusovog života: "Mi smo gledali i svjedočimo da je Otac poslao Sina kao Spasitelja svijeta." (1. Ivanova 4,14; vidi i Ivan 1,14.18) Stoga, kao što zaključuje Job, "ako netko ne ljubi druge, znači da ne vidi Boga koji je otkriven u Isusu Kristu i stoga ne može ljubiti ni Boga." (1, 2, & 3 *John: Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament*, str. 207) Ova neraskidiva veza ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjem (u smislu činjenja pravde, odnosno nastojanjem na dobrobiti drugih), promatrana s kristološkog stajališta, podsjeća nas na ono što je Isus potvrdio u Mateju 25,40: "Kad god ste učinili nešto za jednoga od ove moje najmanje braće, za mene ste učinili!" (Suvremeni hrvatski prijevod) (Vidi također Matej 25,45, koji se koristi negacijom da izrazi ovo isto načelo.)

2. Pogrešno pokazivanje ljubavi — kada ljubav i pravda nisu povezane

Veza između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima, posebno u obliku pravde (poticanja njihovog blagostanja i ublažavanja patnje), nužna je kod svih zapovijedi koje nalazimo u Svetom pismu. Drugim riječima, nepovezanost između ljubavi prema Bogu i činjenja pravde drugima (ljubiti ih) znači da nema pravog sklada u našem životu dok pokušavamo vršiti Božje zapovijedi. Kao primjer ovog načela možemo

uzeti bogatog mladića (Matej 19,16-22), koji je mislio da vrši zapovijedi, ali nije pokazivao ljubav prema siromašnima dijeleći svoja materijalna dobra i onda, na kraju, kao posljedica svega, nije pošao za Isusom. Svećenik i levit u usporedbi o milosrdnom Samarijancu još su jedan značajan primjer u evanđeljima (Luka 10,30-37), koji su mislili da se pridržavaju obrednih pravila vezanih za hram, ali nisu pokazali milosrđe i ljubav čovjeku koji je ležao polumrtav na putu iz Jeruzalema u Jerihon.

U razgovoru sa zakonoznancem Isus naglašava, kao što je zabilježeno u Mateju 22,35-40, da ljubav prema Bogu i bližnjima povezuje sva biblijska učenja (Zakon i Proroke). Dok mnogi prijevodi Mateja 22,40 grčki glagol *kremánnimi* prevode kao "ovisiti o nekome/nečemu, u drugim prijevodima koristi se doslovnije značenje ovoga glagola, u smislu "visjeti" ("O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci.").

TREĆI DIO: Primjena

U kontekstu neraskidive veze između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjima, Kristova požrtvovna ljubav na križu temelj je naše ljubavi prema drugima. Imajući na umu ovu činjenicu, razgovarajte sa svojim razredom o sljedećim pitanjima:

1. Na koji način Božju ljubav, otkrivenu na križu, vi pokazujete prema bližnjima?

2. Na koji se način žrtvujete da biste voljeli druge i da biste ispunili njihove potrebe / pokazali pravdu?

3. Kada su ljudi pogođeni siromaštvom, tlačenjem ili bilo kojom drugom vrstom nepravde, što mi kao crkva možemo učiniti da im pružimo podršku?

Ljubav je ispunjeni Zakon

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Rimljanima 13,8.

Središte proučavanja: Izlazak 20,2; Rimljanima 13,8-10.

Uvod: Deset zapovijedi izraz su Božjeg osobnog i zavjetnog odnosa s Njegovim narodom.

Teme: Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne misli:

1. Božji zakon ukazuje na odnose, a ne na apstraktna načela: Božji zakon nije skup apstraktnih načela, već izraz odnosa. Deset zapovijedi podrazumijevaju zavjetni odnos između Boga i Njegovog naroda. Božji razgovor s Mojsijem naglašava ovo načelo i u njemu je Bog prikazan kao orao koji nosi svoj narod na krilima pri oslobađanju iz Egipta. Glavna je poruka ove slike da su Izraelci prigodom izlaska iz ropstva bili dovedeni samom Bogu.

2. Deset zapovijedi opisuju ispravan izraz naše ljubavi prema Bogu i bližnjima: prije “nemoj”, Deset zapovijedi počinje osobnom porukom: “Ja sam Jahve, Bog tvoj” (Izlazak 20,2). Zapovijedi trebaju biti odgovor Izraelaca Bogu koji ih je spasio. Prve četiri zapovijedi opisuju odanu ljubav koju ljudi trebaju pokazivati Bogu. Posljednjih šest zapovijedi izražavaju posebne oblike ljubavi prema drugima, što na kraju ukazuje na to da ljubimo Boga.

3. Božji zakon nalazi ispunjenje u ljubavi: u poslanicama Rimljanima i Galaćanima, ispunjenje Zakona povezano je sa služenjem drugima iz ljubavi. U Poslanici Galaćanima Pavao objašnjava da se Zakon ispunjava dok ljubimo bližnje. Prema Poslanici Rimljanima, ljubiti druge znači ispuniti Zakon. Posljednjih šest zapovijedi objašnjava što znači ljubiti svojega bližnjeg kao samoga sebe.

Primjena: Kako se mijenja vaš odnos s Bogom kada shvatite da Deset zapovijedi nisu samo skup pravila, već izraz ljubavi i odgovor na Božju ljubav prema vama?

DRUGI DIO: Komentar

1. Božji zakon ukazuje na odnose, a ne na apstraktna načela.

Misao da se Božji zakon sastoji od hladnih apstrakcija ili bezličnih načela nije u skladu s biblijskom slikom Boga koji daje Dekalog izra-

elskom narodu na gori Sinaju. Važno je pročitati Deset zapovijedi (Izlazak 20) u svjetlu zavjetnog odnosa koji se formira u prethodnom, 19. poglavlju Izlaska. Od vremena dolaska Izraela u Sinajsku pustinju (Izlazak 19,1), razgovor Boga s Mojsijem na gori Sinaju naglašava pojam zavjetnog odnosa između Boga i Izraelaca. Točnije, Mojsiju je Gospodin rekao da treba reći sinovima Izraelovim sljedeće riječi: “Vi ste vidjeli što sam učinio Egipćanima; kako sam vas nosio na orlovskim krilima i k sebi vas doveo. Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojima mimo sve narode — ta moj je sav svijet!” (Postanak 19,4-6)

Dojmljiv je jezik koji se koristi u ovom odlomku. Božansko izbavljenje naroda iz Egipta prikazano je slikom Boga koji kao orao na krilima nosi Izraelce. Zanimljivo je da naglasak nije samo na tome da narod napusti Egipat ili ode u Obećanu Zemlju. Umjesto toga, bit je da su ljudi dovedeni samom Bogu.

U ovom kontekstu izraelski narod je pozvan da drži Božji savez u smislu slušanja Božjeg glasa. Dok mnogi prijevođa Biblije ispravno prevode hebrejski glagol *šm* u smislu poslušnosti prema Božjem glasu, glagol na hebrejskom opisuje doslovni čin kada se čuje ili sluša Njegov glas (Ludwig Koehler i dr., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Leiden: Brill, 1994.—2000., str. 1571). Ako odluče slušati Božji glas, Izraelci će biti Božje “blago” (Izlazak 19,5) ili Njegova “svojina” (vidi značenje imenice *segûlâ* kod Ludwiga Koehlera i dr., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, str. 742). Ovaj izraz također potvrđuje osobnu narav zavjetnog odnosa koji se uspostavlja između Boga i Njegovog naroda, a koji je potvrđen objavljivanjem Deset zapovijedi u 20. poglavlju.

2. Deset zapovijedi opisuju ispravan izraz naše ljubavi prema Bogu i bližnjima.

Važno je napomenuti da prije “nemoj” u drugom dijelu Dekaloga, Bog započinje Deset zapovijedi u Izlasku 20,2 osobnom porukom (“Ja sam Jahve, Bog tvoj”) i naglašava svoje spasonosno djelovanje puno ljubavi prema Izraelu (izbavljenje iz ropstva u Egiptu). Drugim riječima, zapovijedi ne počinju hladnim “nemoj”, već osobnim tonom punim ljubavi. Štoviše, zapovijedi koje slijede ne treba shvatiti kao puke apstraktne zakone, već kao odgovor, pokazivanje ljubavi prema Bogu koji je Izraelce moćno i suosjećajno spasio iz Egipta.

U svjetlu osobnog tona u Izlasku 20,2, prve četiri zapovijedi jasno opisuju kako Izraelci trebaju odgovoriti i pokazati ljubav prema svojem Bogu. Prvo, neće imati drugih bogova osim Jahve. Ljubav prema Bogu

ovdje je izražena u smislu nepodijeljene odanosti. Drugo, ova ljubav nužno podrazumijeva da oni sebi neće praviti likove (idole) kao predmet obožavanja. Ljubav prema Bogu izražava se istinskim obožavanjem, za razliku od idolopoklonstva. Treće, ljubav prema Bogu otkriva se u poštovanju Njegovog imena. Kao što Kenneth Harris ističe, uzimati uzalud Božje ime posebno se odnosi na “davanje lažne zakletve u Božje ime ili prizivanje Božjeg imena da bi se prikrio nečiji nepošteni čin (Levitski zakonik 19,12). Također zabranjuje upotrebu Božjeg imena u čaranju, u psovka ili s nepoštovanjem (Levitski zakonik 24,10-16).” (*ESV Study Bible* (Wheaton, IL: Crossway Bibles, 2008., str. 176) Četvrto, ljubiti Boga znači držati svetim sedmi dan subotu, kao podsjetnik na Božje stvaranje. Iako bismo trebali ljubiti Boga svakog dana, subota je posebno vrijeme za izražavanje odnosa bliskosti s Njim.

Svakako, prve četiri zapovijedi jasnije navode što podrazumijeva ljubav prema Bogu, dok preostalih šest zapovijedi posebno razrađuju kako ljubiti bližnje. Šire gledano, budući da je poistovjećivanje Jahve s Bogom Spasiteljem (Izlazak 20,2) uvod u Deset zapovijedi kao cjelinu, konkretni načini na koje trebamo pokazivati ljubav prema drugima u posljednjih šest zapovijedi važni su oblici ljubavi prema samom Bogu. Peta zapovijed, na primjer, povezuje ljubav prema roditeljima, čime pokazujemo da ih poštujemo, s dugim životom u zemlji koju Bog daje Izraelu. Stoga je Božje obećanje izravno povezano s načinom na koji Izraelci vole/poštuju svoje roditelje. Isto tako, ljubiti bližnjega i samim tim ljubiti Boga pomoću ove horizontalno pokazane ljubavi, nužno podrazumijeva vrednovanje života (a ne ubojstvo), spolnu čistoću i njegovanje braka (a ne činjenje preljuba), poštovanje onoga što pripada drugima (a ne krađa), iznošenje istine o svojem bližnjem (a ne lažno svjedočenje protiv njega) i njegovanje želja oblikovanih duhom zadovoljstva i zahvalnosti (a ne žudnja za onim što pripada mojem bližnjem).

3. Božji zakon nalazi ispunjenje u ljubavi.

Apostol Pavao govori o ispunjenju Zakona u svojim poslanicama Rimljanima i Galaćanima. Nakon što je pozvao Galaćane da služe jedni drugima pokazivanjem ljubavi, on objašnjava da se “sav Zakon izvršuje u jednoj riječi, to jest: ljubi bližnjega svojega kao sebe” (Galaćanima 5,14). Slično tomu, u Rimljanima 8,4 Pavao govori o “pravednom zahtjevu Zakona” koji se “u nama ... ispunio” zahvaljujući Kristu i djelovanju Duha Svetoga. U Rimljanima 13,8-10 on dvaput naglašava da je ljubav ispunjeni Božji zakon: “Nikomu ništa ne budite dužni, osim da ljubite jedan drugoga, *jer tko ljubi bližnjega, ispunio je Zakon*. Uistinu: Ne učini preljuba! Ne ubij! Ne ukradi! Ne poželi! — i ako ima koja druga

zapovijed! — sadržana je u ovoj riječi: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe! Ljubav ne čini bližnjemu zla. Dakle: *ljubav je ispunjeni Zakon.*”

Prelazeći s rasprave o kršćanskim dužnostima prema građanskim vlastima (Rimljanima 13,1-7), što uključuje i davanje poreza (Rimljanima 13,6.7), na kršćansku dužnost pokazivanja ljubavi, Pavao govori o financijskom dugu. Što se tiče kršćanske dužnosti pokazivanja ljubavi, “kršćanin ne treba dopustiti da ijedan dug ostane neizmiren osim onog koji se nikada ne može otplatiti — ‘duga da ljubimo jedni druge’. Obveza ljubavi nema granica.” (Robert Mauns, *Romans: The New American Commentary*, Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers, 1995., str. 245) Kako financijski dug podrazumijeva obvezu prema drugoj osobi ili ustanovi, zakon nam nameće ispunjenje obveze prema drugima. U kontekstu Božjeg zakona — s posebnim osvrtom na posljednjih pet zapovijedi koje uređuju naše odnose s bližnjima, što nadilazi našu obvezu prema vlastitoj obitelji — srž naše trajne obveze ili duga prema bližnjima jest pokazivanje ljubavi.

TREĆI DIO: Primjena

Razgovarajte o sljedećim pitanjima u svojem razredu:

1. Kako možete odgovoriti nekome tko dovodi u pitanje Božji zakon, smatrajući ga samo gomilom pravila?

2. Kako vaše iskustvo u vršenju četvrte zapovijedi, svetkovanju subote, može imati još dublje značenje kao podsjetnik da nas Božji zakon poziva na odnos pun ljubavi?

3. Kako možete pokazati Božju ljubav na praktične načine onima koje svakodnevno susrećete, uključujući nepoznate ljude, prijatelje i obitelji?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bog je ljubav. Cjelokupna Biblija svjedoči o toj činjenici.

Kršćanska vjera usredotočena je na Božji karakter ljubavi. Ljubav je u srži Božje naravi, u srži svega u što vjerujemo, a trebalo bi biti i u srži svega što radimo.

Način na koji razumijemo Božju ljubav ima velik utjecaj na našu vjeru i život.

Božja ljubav kakva je opisana u Svetom pismu daleko nadmašuje pojmove koji danas u velikom dijelu našeg svijeta prolaze kao “ljubav”.

Božja ljubav i pravednost neraskidivo su povezane.

Bog koji je ljubav, često se u Svetom pismu prikazuje kao Onaj kojem je srce slomljeno i koji je ožalošćen zbog odbačene i neuzvraćene ljubavi.

Cijelo Sveto pismo govori o tome što je Bog učinio i što čini da bi obnovio ljubav u svakom kutku svemira.

